

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-basáros petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradt és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, július 24.

Mai számunk főbb közleményei:

- A Liga sorsjátéka.
- Grey államtitkár Magyarország-Ausztria ellen.
- A rabasszony imádkozik.
- Leányvásár a lebujokban.
- A tébolydába zárt bíró.
- Az Aradi Hitelbank botránja.
- Inzultált aradi aiezedes.
- Megvert urinő.
- Aradon elfogott betörő házaspár.
- Cigány-iskola Aradmegyében.
- Tábornagyf temetés katonai pompa nélkül.
- A kánikula ördöge.
- Ellopott arisztokrata líju.
- Francia beavatkozás a zágrábi nagy pörbe.
- Tarkaságok.

A babona uzsorásai.

Arad, július 23.

Az elevenek kemencéjében, az aratóföldön, egy forint, sőt nyolcvan krajcár napi keresetért a napszurásnak találják ki a lelküket az emberek, — s valami külvárosi fejkendő asszony minden munka és tudomány nélkül pár év alatt ötvenezer koronát szerzett. Ilyenkor, forróság hónapjában, a legkönnyebben viszi zugolódásra a békétleneket a kenyérgereset munkája. Aki napestig árnyéktalanul jár, hogy paraszas lokomotivokat kapcsoljon, aki a verejtéket keveri a malterbe, amelylyel téglát rak, vagy aki csak füledt, papirszagú levegőben kénytelen számokat, vagy betűket egymás mellé, vagy alá ragasztgatni, mind megáll annál a ténynél: meny-

nyivel jobb annak a világesalonak, aki ostoba jövedéliséssel, minden kinlódás nélkül olyan összegben ülhet, amelyet bók nélkül lehet tisztos polgári vagyonnak nevezni.

Menjünk most a gondolatok másik oldalára. Zug a panaszkodástól, a drágaság miatt való lázadástól az egész világ. A kenyér olyan drága, hogy nemsokára csak fényezés lesz; a szegény emberek, sőt a polgárok hovatovább csak fűrészporból sült cipót ehetnek a krumpli mellé. Drága a lakás; már a fertályokat is négy részre akarják osztani a háziurak, hogy többször srófolhassák a házbért. Ruha, élelmiszer, minden háromnyiba kerül, mint az előtt. Es ebben a drágaságban mégis a szegény emberek, középsorsu emberek, ötven, száz forintot, sőt egyik-másik ötszáz, meg ezer forintokat adtak a javasasszonynak, hogy a „kicsiké“-nek tanácsát, vagy jóakarátát megnyerjék. A babonának semmi se drága, s a „kicsiké“-nek földi helytartója akár mennyit kér, azért nem lázadoznak, s nem szidják őt uzsorásnak.

Aztán ne kenjünk mindent a jósnőre és az ő kifaragatlan lelkü klienseire. Tudott dolog, hogy az előkelőbbeknek, a mélyen tisztelt intelligenciának is vannak kártyavetői, spiritisztái. Azok is ép olyan jól keresnek, mint a cigány-Lenormand; azoknak látogatói, az uri személyek ép oly bolondul döntenek elbük a pénze-

ket, mint a szegény vasutasok, külvárosi népek.

A vásári planéta-huzó papagálytól fölfelé ezerféle formája a jövedélisének zsarolja az embereket. Még a planéta-huzó papagály a legbecsületesebb, mert annak nem hisznek, csak nevetnek a cédulán. Ez a nevetés pedig megéri a két krajcárt. A csodarábbik és a szellemidéző özvegyek azonban a látogatóikat rendszerint meg is gyötörtetik, hogy így könnyebben higgyenek és jobban adózzanak nekik.

Szegyélni való dolog. A kultura hiányának, nemzeti foltnak szoktak néha az asztalra csapni egy statisztikai adatot: tessék, ennyi meg ennyi ezer ember nő fel iskoláztatás nélkül, anélkül, hogy a betűnek formáit ismernék. Hát ez is szomorú, szomorú, de végül is átmenet. S talán nem is viseli meg a testüket a boldog kulturátlanság. De az már sokkal borzasztóbb, hogy az analfabétáknál sokkal több ezer ember, aki írni, olvasni tanult, aki nyolc esztendősen korábban bevágta a történelemből, hogy Kálmán király óta boszorkányok nincsenek s a nagy király egy tollvonással eltörölte a babonát, hogy művelt emberek, akik nemcsak írás-olvasást, de zongorázni és franciául is tanultak, — a jövedőmondók tudományának hisznek és vagyont raknak a javasasszonyok és kártyavetők alá olyan kézzelfogható hülyeségekért, amelyek-

Az udvari vonat.

Irta: Siklósy József.

A kis vasuti állomás főnöke lakásából ép most lép be az irodahelyiségbe.

— Jó reggelt, főnök ur! üdvözlí az egy hivatalnokból és egy fiatal forgalmi gyakornokból álló személyzet.

— Jó reggelt, uraim! — válaszol a főnök szívélyesen. — Mi újág?

— Éjjel minden rendben folyt, — jelenti a hivatalnok. — Szántó ellenőr ur azonban, ki itt keresztül utazott, azt mondotta, hogy ma estére udvari vonatunk lesz.

— Igen, igen! Gondoltam! A király R.-be utazik a muzeum alapkövének letételéhez! Aha! Valószínűleg jelentik is már.

A táviró épen az N.-től R.-ig levő összes állomások számára szóló körsürgönyt jelzett. Ismételt felhívásra végre minden állomás jelentkezett. A segédhivatalnok leült a készülékhez és mialatt főnöke és a gyakornok háta mögött állva olvasták a papirszeletet, következő hivatalos táviratot vette fel:

„Körsürgöny N.-től R.-ig az összes állomásoknak: Ma, vagyisán öfelsége a király a 6. számú külön udvari vonattal N.-ből R.-be fog utazni. E vonat pontos jelzése, valamint akadálytalan közlekedése tekintetében az állomásfőnök urakat saját személyükben teszem felelőssé. — Dóry, forgalmi főnök.“

Az állomásfőnök elővette az udvari vonat menetrendjére vonatkozó szabályzatot és

utána nézett a 6. számú külön udvari vonatnak. Rendes menet esetén az ő állomásán este 8 óra 46 percek kell áthaladnia. Más vonattal itt nem találkozik.

— Ha nem jön valami közbe, nem lesz különös dolgunk, szólta a főnök alárendeltjeihez. Térjen hát nyugalomra, kedves barátom, estére pedig jöjjön el, hogy egy kissé segítségemre legyen a táviró feletti felügyeletnél.

A hivatalnok pipájára gyújtott és felment szobájába. Az állomásfőnök ellenben, ki a szolgálatot átvette, elővette a vasuti örök jelzőkönyveit és kiállította az udvari vonatra vonatkozó jeleket.

Aztán összehívta az állomás szolgaszemélyzetét.

Pár perc múlva az állomásfelügyelő, az állomáscsomagoló és három váltóór katonás tartásban állott előtte. Eléjük lépve, így szólta:

— Ma a 6. számú udvari vonat megy itt keresztül esti 8 óra 46 perckor. A király utazik rajta. Itt vannak a továbbítás jelei. Kellő időben legyen mindenki a helyén! Maga, állomásfelügyelő, különösen a bejáróra fog vigyázni. A szabadnapos váltóór is megjelenik és a második váltónál fog állani. A csomagoló a kimenőnél, az ötödik váltóhoz áll. Megértették mindnyájan?

— Igenis, főnök ur! — hangzott karban.

— Akkor elmehetnek!

Az emberek eltávoztak.

— És most önön a sor, kedves Feley, — szólta az állomásfőnök, barátságosan odafor-

dulva a tiszteletteljesen ott álló forgalmi gyakornokhoz. — Látott már valaha udvari vonatot?

— Sohasem, főnök ur!

— No, ma lát olyant is; de miután az igen gyorsan szokott áthaladni, a megfigyelésre kevés alkalma lenne. Megnagyarázom tehát önnek, mint állítatik össze és mint közlekedik az udvari vonat. De előbb végezzünk ezzel a vonattal.

Kivülről hosszan tartó füttyölés hallatszott, mire az állomás csengetyű is megkondult.

Az állomásfőnök kiment; Feley, a gyakornok, utána. Egy tehervonat lassan begördül a pályaudvarba. A gépvezető és főkalauz tiszteletteljesen köszönnek.

— Három kocsi itt marad, főnök ur! — mond a főkalauz.

— Tudom! A negyedik vágányra mennek a raktárhoz!

Az állomásfelügyelő már odalépett. A vonatot kísérők egyike az illető helyen feloldotta már az összekötő kapesokat és sipjával jelt adott a tolatásra.

— Előre, a negyedikre! — kiáltott a felügyelő.

A gép füttyentett és a leoldott kocsikkal elindult.

Midőn a három kocsi, rendesen alátámasztva, kitűzött helyén állott és a gép a többi kocsival a vonathoz akart visszatérni, az állomásfőnök, óráját kezében tartva és számítgatva állott ott.

hez a planétás cédulája filozófikus essay.

S ezen senki se segít. Az emberek hallanak és tudomást szereznek a felnőttek oktatásáról, a babona, a sötétség ellen senki se oktatja az embereket. Bajos is lenne. A mikor a beteg nem akarja bevallani, szégyeli a nyavalyáját, sőt el se megy a doktorhoz, akkor nincs mód a gyógyításra. Legfőleg vaktában lehetne szórni mindenfelé a fülvilágosítást, — hátha a dezinficiáló szerből oda is esik, a hol fertőzés van. S hátha megfogamzik.

A világbéke — mondják a hívei — akkor fog bekövetkezni, ha az utolsó katonával az utolsó koldus is meghal. A kultúra pedig, — a mivel annyira fennen vagyunk, — addig nem lesz igazi, nem lesz tökéletes, míg az utolsó javasasszony is éhen nem vész. De mikor, melyik nemzedék éri meg ezt a szép temetést, a mikor Kálmán király óta idáig az ő kétségtelen kudarcával, politikájának és törekvéseinek csődje gyanánt, 1909-ben még mindig a „kicsike szellem“-nél, a javasasszonyoknál tartunk?

Szocialista miniszterelnök. Mint Párisból jelentik, Fallières köztársasági elnök Briand-t, a megbukott Clemenceau-kabinet igazságügyminiszterét bizta meg az új kormány megalakításával. Briand minisztersége előtt a szocialista párt tagja volt, mikor azonban miniszterséget vállalt, a párt határozata következtében ki kellett lépnie a szocialista pártból. Briand több kiváló szocialista munkát írt és a parlamentbe is szocialista programmal választották képviselővé. Párisból táviratozzák: Briand elfogadta a kabinetalakításra vonatkozó megbízást és megtette a szükséges lépéseket. A kabinet valószínűleg már holnap megalakul. A külügyminiszter tárcánál nem lesz személyi változás.

— Még mehet, — szolt aztán. — Feley, adjon jelt De bakot ne löjjen.

A fiatal gyakornok az öt ért bizalom felletti örömeben tulbaldogan rohant a távirókészülékhez és roppant elővigyázattal, teljesen kifogástalanul megadta a legközelebbi állomás részére az induló vonat jelét. Aztán visszasielt tanítójához, kit már az újból összeállított vonat kalauzkocsijában talált.

Az állomásfőnök Feleyvel kiállította a megérkezés, elindulás, hőmérsék és tolatás adatait, mint a késedelem okát, aztán mindketten aláírták az okiratot.

Feley jelt adott a csengetésre. A kalauz a gépésznek odakiáltotta az indulási időt, azzal a vonat tovább ment.

Miután az állomásfőnök a vonat elindulási idejét táviratilag értékre adta a szomszéd állomásnak, ígéretéhez képest hozzáfogott a következő előadáshoz:

— Az udvari vonathoz, kedves barátom, az összes óvintézkedések kettős, sokszoros pontossággal teljesítettek. A vonat maga, mely az udvari kalauzkocsiból, a nagy udvari szalonkocsiból és a kíséret részére rendelt több első osztályú kocsiból áll, idejekorán lesz összeállítva és betolatik az udvari váróterem kijárójára. A vonatot nemcsak a hivatalos személyzet, de az igazgatóság részéről kiküldött bizottság is megvizsgálja. Mikorára az illető magas utazó megérkezik, minden k-szen áll az elindulásra. A vonatot kísérő személyzet diszgyenruháját öltötte fel és még a gépvezető is kicsinosítva

A mezőkövesdi választás. Mezőkövesdről táviratozzák: A mezőkövesdi választókerületben Fekete László ügyvédet, Halassy Béla földbirtokost és Sziklay Károlyt léptették fel. Mindhárom függetlenségi párti.

A LIGA SORSJÁTÉKA.

*

A Gyermekevédő Liga vezetőségétől kaptuk az alábbi cikket:

Az Országos Gyermekevédő Liga jótékony célú sorsjátéka napok óta sokat foglalkoztatja a közönséget. Sokat irnak és sokat beszélnek a dologról. Az Aradi Közlöny is írt róla budapesti információ alapján. Akik irnak, nagyjából tendenciózus támadásokkal rontanak neki a Liganak, Magyarország leghatalmasabb s leggyönyörűbb jótékony célú intézményének s ennek folytán akik beszélnek is, többnyire e támadások befolyása alatt szapulják a Liga sorsjátékát. A közönség nálunk általában könnyen befolyásolható s rögtön készpénznek veszi az írott betűt, különösen hogyha támadás van benne. A Liga kikapott! — hangzik itt is, ott is — és a publikum közé szórt vádak egyszerűen tovább adják az emberek, anélkül, hogy megvizsgálnák alaposágukat. Egyes elfogult emberek panaszainak hangot adott a fővárosi sajtó, ami még nem volna nagy baj, mert hisz panaszkodó ember mindig akad s ha nem párosul rosszakarattal és hazugsággal a panasz, könnyen megállapítható: mennyi benne az igazság? De van ennek a Liga ellen támadt „mozgalomnak” — melyet kétségkívül célszerűen mesterséges eszközökkel támasztottak — megdöbbenést keltő csunya részlete is.

Az egész „mozgalom” elejétől fogva tendenciózus volt. Koholt sérelmekre alapított vádakkal, a való tények tendenciózus és ferde beállításával, napok óta hasábos cikkekben ront neki a Liganak a sorsjátékkal való „üzérkedés” hamis ürügyei alatt, épp oly brutális, mint alaptalan támadásban részesítvén annak vezetőit. Ez már nem bírálat, nem is panaszkodás, hanem valóságos hajsza, amely gondolkodóba ejti az embert és önkéntelenül is azt a gyanút kelti, hogy talán nem is a sorsjáték állítólagos sérelmei fájnak azoknak a dühös támadóknak, hanem más fáj nekik.

Ha elfogulatlanul, tárgyilagos nyugodtsággal vizsgáljuk a dolgot, rögtön rájövünk az igazságra. Hogy rövid fennállása óta mit mivelt a Liga s milyen feladatok várnak reá a jövőben, nem akarjuk itt most részletezni. Nincs is szükség reá. Mindenki tudja, hogy három év alatt már huszezernél több gyermeket mentett meg a pusztulástól, haláltól vagy elzülléstől,

áll helyén. Az udvari vonatot a gépen a szakaszfőnök és a fűtőházfelügyelő, gyakran maga az igazgató is kíséri. A király, vagy más fenséges személyiség elfoglalja helyét. A forgalmi főnök még egy körülpillantással meggyőződik róla, hogy minden rendben van. Aztán némán jelt ad az indulásra. Nem csengetnek. A vonatvezető kurtjából rövid jel hangzik fel, a gép kicsit fűtől, mire a vonat elindul. A megfelelő szakaszt lehető legpontosabban futja át. Minden felesleges zaj gondosan kerülendő. Az állomások előtt és azokon belül csak röviden és gyengén fűtözt a gép. Az összes hivatalnokok, szolgák és örök helyeiken állanak és diszruhájukba öltözöttek, katonás tartással várják be a vonat elhaladását. A vonatról a szakaszfőnök szeme figyel a pályára, a forgalmi főnök óráján nézi a menetrendet és az érintendő állomások váltójelzőit.

— És miderre szükség van? — kérdi Feley kissé elhamarkodva. — Az ilyen tulszigor ellenőrzés nem inkább a személyzet akadályozására, mint a forgalom biztosítására szolgál? Különösen a gépen, hol a vezetőt és a fűtőt a főnökök jelenléte akadályozza a szabad mozgásban.

Az állomásfőnök nevetett.

— Ön igen okos ember, kedves Feley, — szolt aztán. — De ha pályáján haladni akar, csakis az utasítással törődjék és a felette állók bírálatába ne bocsátkozzék. No és most intézzük el a személyvonatot. Adjon rögtön jelt!

Feley, ki egy kicsit elpirult, úgy tett, mint

megmentette ezt a veszendőbe menő emberanyagot az országnak, a nemzetnek, a tisztességes polgári társadalomnak, s ezzel nemcsak szinte pótolhatatlan munkaerőt adott vissza nekünk, de egyúttal az ártatlanul szenvedő gyermekek ezreit váltotta meg mérhetetlen szenvedésektől, a büntől és nyomortól. Ezt a szinte hihetetlen eredményt — amelyre büszkének lehetünk Európa előtt — csak az egyesület élén álló Edelsheim-Gyulay Lipót gróf elnök és Karsai Sándor dr. igazgató példátlanul álló agitációja és ügybuzgalma, az egyesület mintaszerű organizációja és a zászlaja alá seregülő tagok eddig soha nem tapasztalt áldozatkészsége teremtetten meg. Nők és férfiak, főrangúak és proletárok, mindenki készséggel sietett az embermentés nemes munkájára. A gyermeknapok zseniális rendezése és mind fényesebb eredménye a társadalom áldozatkészségének soha nem remélt mértékét mutatta fel, de ez — sajnos — mind nem elég! A reá váró feladatokkal még mindig nem állanak arányban a Liga eszközei. Ezért kérte a Liga és ezért engedélyezte a kormány ezt a sorsjátékot, melyért most „kikapott a Liga.”

A Liga ellen támasztott hangulat és a dühös támadásoknak egész alapja pedig abban van, hogy — állítólag — nem mindenki nyert a sorsjátékon. Azaz nyert, de nem a főnyereményt nyerte. Amit különben nem is ígért senki. Az csak természetes, hogy egy másfél koronás sorsjátékban, amelyben minden sorsjegy nyer, nem fog mindankire főnyeremény esni. Szakemberek állítják, hogy ehhez hasonló kedvező sorsjáték alig volt még nálunk. Azoknak a kifogásolt apró nyereményeknek semmi egyéb céljuk nem volt, minthogy mindenki, aki sorsjegyeket vett, tehát azok is, akik egyébként semmit sem nyerhettek volna: legalább valami ezüst tárgyat kapjanak cserébe a jótékony célt szolgáló pénzükért. A nyereménytárgyakra vonatkozólag pedig közjegyzői okirat és a magyar királyi zálogháznak két kiküldött becsüese eskü alatt bizonyította, hogy ezüstből és aranyból valók.

Ennyi az alapjuk és semmi egyéb a Liga ellen napok óta hasábszámra szórt vádaknak. Itt semmiféle visszaéléstől még szó sem lehet, sőt a Liga egyik emberének nyilatkozatai szerint az sem igaz, mint hogyha a Liga ezt a sorsjátékot vállalatba adta volna. A Liga maga kezeli és viszi ezt a sorsjátékot saját rezsijében, csak amire berendezve nem volt a nem is lehetett: a sorsjáték pénzügyi részével egy pénztárat bízott meg, amely intézet saját kockázatára — a Liga körülbelül negyedmillió korona rizikót nem vállalhatott — előlegezte a szükséges összegeket és ezért nevezett intézetnek természetesen megfelelő bankári jutalék biztosított. A közönséggel szem-

ahogy neki meghagyatott. Időközben berobogott a személyvonat is, melyet az állomásfőnök fogadott és egy pernyi megállás után tovább bocsátott.

Igy ment az egész napon át. Az állomásfőnök továbbította a közeledő vonatokat, szünet közben a teherpénztár számláin dolgozott, végzett a felekkel és az éjjeli szolgálat után most nyugodtan alvó segédhivatalnok helyett az utasok jegyeit adta ki.

Ily módon érkezett az esti nyolc óra.

Az állomásfőnök Feley kíséretében körüljárta az állomást, megvizsgálta a váltókat, egy-néhánynál a lámpa bélélt felebb toltta, hogy a jelzőlap jobban megvilágíttassék és az öröket még egyszer kikérdezte, tisztában vannak-e teendőjükkal. Midőn visszatért az irodába, a segédhivatalnok már ott ült, fejét a távirókészülékre hajtva.

Epen most jelenté a körsürgöny az N.-ből tizenöt pernyi késedelemmel elindult udvari vonatot.

Az állomásfőnök kiszámította az udvari vonat elkésztettségét és miután, mintegy az ő számítását helybenhagyólag, épen annak jelzése szólalt meg, a táviróhoz ült, felhívta a szomszédállomást és a következő utasítást adta annak:

— „A 25-ös számú vegyes vonat ott bevárja külön udvari vonatot.”

Az illető helyről, annak jeléül, hogy megértették az utasítást, szóról szóra ismételték a táviratot. Aztán bevezették a jegyzőkönyvbe is

ben való kötelességének fogja ismerni a Liga, hogy amint lezárultak a sorsjáték aktái, nyomban megfelelő alakban be fogja mutatni az összes számadásait.

Grey államtitkár Magyarország-Ausztria ellen.

Anglia és a berlini szerződés.

Távirati tudósítás.

Arad, július 23.

Az angol alsóházban Grey államtitkár ma nagy beszédet tartott. Beszédében éles szavakkal kelt ki Magyarországot Ausztria ellen, mert — mint mondotta — a berlini szerződést a monarchia a többi hatalmak megkérdezése nélkül önkényesen változtatta meg, ami sérelmes. Hangoztatta ezután, hogy a szerződés megváltoztatása Törökországra nézve épen a legkritikusabb időben következett be. Az alsóház üléséről a következő távirataink érkeztek:

Anglia Balkán-politikáját védelmezve, Grey államtitkár az angol alsóházban a következőket fejté ki: Amidőn a nehézségek a közeli Keleten felmerültek, tisztán a berlini szerződés rendelkezéseire tartottuk magunkat. E szerződés megkötésével a régebbi megállapodások elesetek. Oroszországot nem követtük mindenben és megőriztük saját nézeteinket. Ami az osztrák-magyar monarchia kormányához való viszonyunkat illeti, vele szemben nem voltak semmiféle erkölcsi kötelességeink és a kormány ezt a tárgyalások folyamán nem is állította. Grey államtitkár a vita folyamán felmerült különböző kérdésekre reflektál és a többi között kijelenti:

— Vannak egyes európai államokkal kötött külön egyezményeink, amelyekről azonban mindenki tud. E megállapodásokat nem tekintjük válaszfalnak köztünk és a többi hatalmak között és nem látunk bennük akadályt arra, hogy más hatalmakkal is jó viszonyban legyünk.

Azután azokkal az ígéretekkel foglalkozott, amelyeket 1880-ban Gladstonenak adtak. Ezen ígéretet Gladstonenak 1880-ban az osztrák-magyar nagykövethoz intézett és közzétett levelében vanakemlítve. E levél a következőket mondja: „Excellenciád szíves volt engemet biztosítani, hogy

kormányom nem óhajtja a berlini szerződésben szerzett jogokat valamely módon kibővíteni, vagy azokhoz valamit hozzáfűzni és hogy mindennemű kibővítések igen hátrányosak volnának Ausztria-Magyarországra.”

— Nem azért hozom ezt most elő, mert azt a mozzanatot látom benne, amely a két hatalomnak a jelen korra szóló kötelezettségeit tartalmazza, hanem, mert jó válasz ez Dilke azon szavaira, hogy a berlini szerződés megkötése előtt történt valamilyen nyilatkozat, amely erkölcsi kötelezettséget jelentett. Dilke a berlini szerződés jelentőségét csökkenteni akarja. Az én óhajom ily nemzetközi szerződések sérthetlenségének fenntartása. Dilke azt mondta, hogy a berlini szerződést már régebben is megsértették. Erre azt válaszolom, hogy mi akkor is tiltakoztunk a szerződés megsértése ellen. Egy szerződéssel kapcsolatban, melyet megsértettek, 1871-ben abban állapodtak meg a hatalmak, hogy bár nemzetközi szerződések megváltoztathatók, azoknak egyes részeit azonban egy hatalom a többi szerződő hatalom előzetes megkérdezése nélkül nem változtathatja meg. A berlini szerződésnek a többi hatalom megkérdezése nélkül történt megváltoztatásánál, a melyről jelenleg szó van, azt a nézetünket fejeztük ki, hogy bár a megváltoztatás olyan lehet, hogy elismerésre igényt tarthat, mégsem ismeretű el, míg a többi hatalom megkérdezése nem történt meg. Bennünket kétségkívül leginkább az a tény érintett, hogy a berlini szerződés megváltoztatása komoly csapás volt Törökország presztízse ellen oly időben, amidőn Törökország igen kritikus, de reményteljes korszaknak nézett elébe és oly időben, amidőn a török kormányra nagyon hátrányos hatással kellett lennie annál inkább, mert jelentékeny nehézségeket kellett legyőznie. A legutóbbi őszi és téli események majd egyik, majd a másik hatalomnak nagy aggodalmakat okoztak. Ezt nem vonatkoztatom mireánk. Nekünk nincsenek közös határaink, amelyeket e kérdések egyike érintett volna, hanem aggasztó volt a helyzet az általános európai békére és bizonyos hatalmak pozíciójára. Mindezek a veszélyek szerencsésen elmúltak.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Kirándulás a „Negoi“-ra. Felkéri az Aradi Turista Egyesület azokat az urakat, kik a negoi-i kirándulásra szóló jelentkezési ívet aláírták, hogy vasárnap reggel legkésőbb 6 órakor az aradi indóház éttermében Kiss Lajos vezetőnél jelentkezzenek.

és miután meggyőződtek a váltók helyes állásáról, valamint a szolgaszemélyzetnek megfelelő helyen létéről, nyugodtan várták az udvari vonatot.

Kevésel kilenc óra előtt feltűntek annak vörös lámpái. Az állomásfőnök személyesen adta meg a harangjelt a tovább menetelre.

Rövid fütty hangzik. Az udvari vonatot a távjelzőhöz ért. Csakhamar áthaladt az állomás bejáró váltóján is.

E pillanatban megkondul a jelzőharang. Mi volt az? A szomszédállomás ellen vonatot jelzett. Mindenesetre az ott váró vegyest jelzi.

Az állomásfőnök balra ijedten, mozdulatlanul áll. Rémületében még meg sem mozdulhatott, midőn az udvari vonatot mellette el és a kijáró váltón áthaladva, elhagyta az állomást.

Most kezdett belé az élet visszatérni. Berohan az irodába és a táviróhoz kap.

Mit-akar tenni? Kérdeje, ki folyton a szomszédállomást hívta s mindig csak vársra kapott jelt.

— Minden vonatot meg kell állítani! Örjög az állomásfőnök.

— Nem! kiált a segéd és megragadja felebbvalója kezét, ki már a vészjelt akarta megadni. Igaz, hogy az utasítás ezt szabja elő. De az ellenjel itt csak tévedésen alapulhat. A találkozási intézkedés helyes volt és lehetetlen, hogy odaát az udvari vonatról megfeledeztek volna.

— Igaza van! szól a főnök kissé meg-

könnyebbülten. Tévedésnek kell lennie és az udvari vonaton nem igen vették észre. A kijárónál álló váltóór is így gondolkozhatott, mert az udvari vonatot nem állította meg. De mit tesz a két ór a szakaszon?

Most a szomszédállomás jelenti: „Udvari vonat érkezett 9 óra 12 perckor, 25. számú vegyesvonat indult 9 óra 13 perckor.”

A két hivatalnok fellelégett. Most Feley is megszólalt, hogy megmagyaráztassa magának az esetet.

Majd megérkezett a vegyesvonat is, melyből Szántó ellenőr szállt ki.

— Mit szól az elhamarkodott jelzéshez? Kérde az állomásfőnököt. Atment itt a vonat, midőn meghallották?

— Nem, de éppen akkor érkezett, válaszol az állomásfőnök, az érkezettét üdvözölve.

Az ellenőr összecsapta kezét.

— Mily szerencse, hogy az udvari vonatot itt, de főleg utközben meg nem állították. Szép felsülés lett volna és uraink ugyancsak rágódhattak volna azon, helyesen jártak-e el azok, kik az udvari vonatot megállították. Uramistenem! Szép história lett volna. Ebből is láthatják, hogy az embert gyakran a legpontosabb utasítás is cserben hagyja.

— Lesz-e belőle vizsgálat? Kérde a segédhivatalnok az ellenőrt.

— Nem hinném, válaszol ez. Örülnek neki, hogy a dolog ilyen simán lefolyt.

— De az ördögbe is, minek adták a jelt korábban, mint kellett?

Leányvásár a lebujsokban.

Aradi specialitások.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

Arad város nem hiába bortermelő város, de van is itt annyi kocsmá, hogy majd minden ötszázadik emberre jut belőle egy. Nem is lehet csodálni, hogy annyian törnek magukat italmérési engedélyekért, amikor a magyar természetből folyólag annyit áldoznak a boritalért.

A munkás nem sajnálja a kocsmái borért, a pálinkáért elvonni naponként egy-egy hatost, szombatonként pedig egy-két koronát sem a családja szájától.

Hát ebben semmi különös dolgot nem akarunk látni. Beleszokott már a magyar munkástársadalom abba, hogy kocsmákban fecsérli el a pénzt, elvégre erőszakkal senkit nem lehet megállítani a kocsmalátogatásokban.

Most arról akarunk szólni, hogy egész seereg kiskocsmá, kávéházzal összekötött italmérési hely van Aradon, ahol erkölcstelen üzelmek folynak. Nem célunk, hogy nagy általánosságban beszéljünk ezekről a helyiségekről, miért is el kell ösmernünk, hogy vannak ezek között szolid alapokon nyugvó, esőndes kocsmák, ahol nem megy tovább a haszonkeresés annál, amit az italmérés biztosít, tisztességes polgári haszonkeresetként. Azonban vannak helyiségek, valóságos lebujszerűek, ahol az ital- és kávémérés hasznán kívül olyan haszonra utaznak tulajdonosaik, amely valósággal leányvásárszámba mehet. Erkölcstelenségre alapítják inkább a hasznot, semmint polgári keresetre.

Nagyon sok helyiség van itt, ahol minden szükség nélkül „kasszahölgyeket” alkalmaznak. Minden férfi olvasó tudja azt, hogy mire valók ezek a kasszirnök az ilyen lebujsokban. Míg tisztességes kávéházakban ezek a szegény lányok főlirónói munkát teljesítenek, addig emezekben vendégszolgálat és vendégpumpoló hivatást töltenek be.

Sok esetet tudunk, amikor elszegődik egy ilyen leány a lebujsba havi 5 forint fizetésért és lakásért a gazdának havi 12 forintot fizet. Természetesen az élelmezési és ruházati szükségleteit azoknak az erkölcstelenségeknek jövedel-

— A hivatalnok, ki odaát a távirót kezelte, kint a fűtőház előtt egy gépet hallott fűtyülni és azt hitte, hogy az udvari vonat már a távjelzőnél van. No, azt az urat brevi manu valami szép vidékre teszik majd át. Egyhamar nem fog udvari vonatot látni!

A vonat ismét elment és az állomás hivatalnokai a kiállott ijedtség után jó étvágygyal fogtak vacsorájuk elköltéséhez.

De mielőtt az irodából kimentek volna, az állomásfőnök gyorsan előhívatta a váltóór, ki a vonat kijárójánál van szolgálatban.

— Mégis csak kíváncsi vagyok, mond a főnök, mint jutott észébe ennek az embernek, hogy ily bölcsen az utasítás ellenére cselekedjék.

Kevés vártatva belépett a váltóór, hatalmas alak, becsületes arc és tiszteletteljesen megáll.

— Hubai! mond a főnök. Maga a kijárónál volt az udvari vonat áthaladása alkalmával. Hallotta-e C.-ből az ellenjelét ép akkor, midőn az udvari vonat a mi állomásunkon ment át?

— Igenis, főnök ur!

— Tudja-e, mit rendel az utasítás az ilyen esetekben?

— Igenis, főnök ur! Minden vonat megállítandó.

— Nos, miért nem állította meg az udvari vonatot?

— De főnök ur, szól a váltóór, mialatt hitetlenül nevet felebbvalójára, ő felségét a királyt csak meg nem állíthatom?!

méből fedezi, amik a lebuajok szeparált odubaiban mennek végbe. De a lebuajtulajdonos is itt aratja bankóit, mert amíg kellő számu, a lebuajtulajdonos által megállapított mennyiségű drága italokat nem fogyasztott a vendég, addig tilos a szerelem az oduban. Ennek a következménye aztán az ifjuság megmétélyezése, a titkolt bajok és titkos züllések takargatása.

Azt hisszük, a szülők és minden jóérzésű ember helyesléssel találkozna a rendőrkapitánynak egy olyan intézkedése, amely lehetlenné tenné ezeket az erkölestelen üzemeket. Mindenesetre pedig jó volna, ha olyan rendelkezés hozatnék, amely nem engedi meg a negyven éven alóli nőknek italmérési helyiségben és kávéházban való alkalmazását, amely már más városokban is meg van.

Aradon elfogott betörő házaspár.

Ellopott ékszerek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

Az aradi rendőrség ma egy vadházasságban élő párt tartóztatott le az eszéki rendőrség távirati megkeresése alapján. Seres Bélát és Hack Erzsébetet azzal gyanúsítja az eszéki policia, hogy ott több előkelő családnál betörést követtek el és nagymennyiségű ékszer és ruhanyemű ellopása után Aradra szöktek. Egy eszéki detektiv az aradi rendőrség detektivjeinek társaságában két nap óta kutatott Aradon s a nyomozás eredményeként ma a betöréssel gyanúsítottakat már Eszékre szállították, hogy ott szembesítsék azokkal, akik a büncselekmények színhelyén állítólag látták őket.

Július 21-én sürgőnyozott az eszéki rendőrség Aradra, tudtul adva, hogy ott 18-ikán délután négy és kilenc óra között több rendbeli betöréses lopást követtek el. A tettesekre nézve azt mondotta a távirat, hogy valószínűleg az a két fiatal ember volt, akik a nevezett napon több előkelő házban megfordultak és fényképészeknek adták ki magukat, akik fénykép nagyobbításokat készítenek. Ez csak ürügy volt a helyszín és a viszonyok tanulmányozására, mert mint megállapítható, a betörést oly helyeken követtek el, ahol a lakás tulajdonosai nem tartózkodtak aznap délután a városban, hanem kimentek a környéken lévő szőlőkbe.

A két fiatalember személyleírása közül az egyik ráillett Seres Bélára, aki a betörés idején Eszéken tartózkodott a vele vadházasságban élő Hack Erzsébettel együtt. Ezt az eszéki rendőrség tudta, mert a nevezettek háziasszonya jelentést tett arról, hogy lakói, akik aradiak, a betörés napjának estéjén hirtelen elutaztak.

A detektívek már itthon is találták Serest és Hack Erzsébetet. Házkutatást tartottak náluk, de a bűnyügből származó tárgyakat nem találtak lakásukon. A személyleírás és az Eszékről történt gyanus elutazás alapján tartóztatották le őket. Serest különben a rendőrség igen jól ismeri. Pénzváltásnál elkövetett csalások miatt sokszor meggyült a baja a rendőrséggel.

Seres és Hack Erzsébet azt mondták, hogy munkát mentek Eszéken keresni, de nem kaptak, pénzüik fogytán volt s ezért kellett hirtelen elutazniuk.

A betörés másik tettesét, akit az eszéki rendőrség üldözött is, de nyomtalanul elvesztett, még nem sikerült elfogni. Csak annyit állapítottak meg, hogy futás közben egy fekete kékítást dobott el, a lábát megsértette, mert

vérnyomok voltak láthatók az utcán, amerre futásközben az utját vette.

A betörés okozta kár több ezer koronára rug.

Megvert urinő.

Egy ügyvéd fegyelme.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

Sulyos ügyben folytat most vizsgálatot a kecskeméti ügyvédi kamara egy ügyvéd ellen. A vizsgálat eredményét még nem tudjuk. Most csak a kamara fegyelmi választmányának vizsgálatot elrendelő határozatát közöljük:

A fegyelmi bíróság N. N. ügyvéd ellen az 1874. évi 34 t.-c. 68. §-ának a) pontjába ütköző fegyelmi vétség miatt a fegyelmi eljárást és vizsgálatot elrendeli s az összes iratokat vizsgálóbiztos kirendelése végett kamarai elnöknek kiadja.

Indokok:

V. M.-né kecskeméti lakosnő eladja, hogy W. A. elleni sommás perében őt és férjét panaszolt ügyvéd képviselte. 1909. évi február hó 13-ik napján megjelent panaszolt ügyvéd irodájában, hogy ezt a *per hanyag vitele miatt felelősségre vonja*, erre panaszolt ügyvéd *durva szidalmak között megragadta, földhöz vágta s rajta a csatolt orvosi látletben leirt sérüléseket okozta.*

Panaszolt ügyvéd igazoló nyilatkozatában tagadja, hogy a panaszosnőt szidalmazta, földhöz vágta s rajta a csatolt orvosi látletben leirt sérüléseket okozta volna. Előadása szerint panaszosnő igen kihívólag viselkedett, panaszoltat irodai személyzete előtt sértegette s ezért panaszosnőt rendreutasította, majd irodájából kiutasította. Panaszosnő valósággal tombolt az irodában, dühében egy széknél ment, megcsuszott s elesett s valószínűleg ekkor szenvedte az orvosi látletben leirt sérüléseket. Panaszolt ügyvéd előadásának igazolására a gépirőnt és egy ügyvédjelöltet kér tanuként kihallgatni.

A vizsgálat, mint értesülünk, még mindig folyik.

TANÜGY.

(—) Egy aradi iskola fejlesztése. Az 1908—9. tanév végén az Arad-Erzsébet külvárosban lakó román és szerb anyanyelvű polgárok a kir. tanfelügyelő útján azon kérelemmel fordultak a közoktatásügyi miniszterhez, hogy a Csutora-utcában levő négy tantermes és négy tanerős, I—IV. osztályu állami elemi iskolát hat osztályu állami elemi iskolává fejlessze, hogy gyermekek ezen kitünő tanításbeli eredménnyel működő állami iskolában hat osztályt végezhessenek. Most arról értesülünk, hogy a miniszter eleget tett a polgárság óhajának és a csutora-utcai állami elemi iskolát 1909. évi szeptember hó 1-től kezdve az ötödik tanteremmel és tanerővel fejlesztette. A tanítói állás betöltésére vonatkozó pályázati felhívás a Néptanítók Lapjában lesz közzétéve.

(—) A zämi m. kir. állami népiskola gondnoksága az iskola fennállásának negyedszázados évfordulója alkalmából 1909. évi augusztus hó 8-án ünnepélyt rendez. Az ünnepélyt társasvácsora és tánc követi a „Kormos“-féle nagyvendéglőben.

A kánikula ördöge.

Lincselés a faluban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

A hunyadmegyei *Gruisor* nevű román faluban, — mint nekünk írják — mulatságos eset történt. A község lakossága hiába tekint az ég felé egy kis esőért, az eső csak nem akar megjönni s a vetést a legnagyobb veszedelem fenyegeti. A szárazság kiperzselte mindent. A jámbor atyafiak javasemberekhez, a falu véneihez fordultak, mondanák meg, mi lehet az oka a pusztító szárazságnak? A vének azt felelték, hogy valami gonosz szellem van a községben s az az oka a bajnak. A lakosok erre meghuzatták a falu harangjait, járták a processziókat és ezerjőfüvel füstölték a gonosz szellemet, amely azonban nem volt hajlandó a községet elhagyni, s ennelfogva az eső sem esett. A kétségbeesés a tetőpontra emelkedett.

Tegnap aztán egy átutazó vándorkomédiástrupp ütött tanyát a falu végén. A társaságnak volt egy néger tagja, aki másnap besétált a faluba, annak nevezetességeit megtekinteni. Az utcákon senkit sem látott, mintha az egész falu kihalt volna. Séta közben megszemjázott, vizet akart inni s betért egyik gazda udvarára, ahol kutat látott. A kutnak nem volt sem csigája, sem gémje, hanem csak egy csákyára akasztott vödörrel kellett belőle meríteni a vizet. A csákya azonban sehol sem volt s a szomszagos néger látván, hogy csak egy kevés viz lehet a kut fenekén, mint ügyes tornász, egy-kettőre átvette magát a kut kávján és óvatosan, a falban levő köveket használva fel léposónek, lekuszott egészen a viz fenekéig. Amint a kissé fárasztó ivás után ki akart mászni a kutból, alig hogy kidugta a fejét, meglátta őt az ezalatt hazatért s az udvaron épen a kut felé tartó háziasszony. A fekete fej láttára rettenetes sikoltozásban tört ki:

— Jaj, a gonosz szellem! Itt van a mi kunktunkban!

A következő pillanatban már a harangokat is félreverték s néhány perc alatt talpon volt az egész falu.

— Megvan a „dráku“ (ördög)! A Kosztán Gligor kutjában van! — kiáltozták az emberek és valamennyien kaszával, kapával felfegyverkezve a Kosztánék háza felé rohantak. A néger látva a csődületet, nem mert kibujni a kutból, csak időnkint dugta ki kócos fejét. Nem sokára az egész udvar tele volt, s csak úgy zúgott a nép haragja:

— Agyon kell ütni! Meg kell égetni!

A kuthoz azonban senki sem mert közlelni. Végre a falu legvakmerőbb legénye összeszedte bátorságát, egy baltát ragadott ki a szomszédja kezéből és határozott léptekkel a kut felé tartott. A néger kidugta a fejét s miután körülbelül tisztában volt a helyzettel, összeszett kézzel érthetetlen hangon kegyelemért esedezett.

A nép felzúgott:

— Nincs kegyelem! Üsd fejbe Dimitru!

És Dimitru már ütni készült a szegény ördögre, amikor — értesülve a veszedelemről — jajveszékelve tört utat magának a komédiás csapat vezetője s az utolsó pillanatban megmentette a néger életét. A nép csak nehezen hitte el, hogy a néger komédiás és nem ördög. A jámbor gruisoriak pedig keserűen csalódva tovább keresik a kánikula ördögét, mert a szárazság ma is tart.

Cigány-iskola Aradmegyében.

A kultuszminiszter Varjassy tanfelügyelőhöz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

Az Aradi Közlöny július 11-én megjelent számában írott közleményünkben kimerítően ismertettük Varjassy Arpád aradi kir. tanfelügyelőnek ama nagyfontosságú, a cigánykérdés-mozgalom megoldását nagyban elősegítő előterjesztését, melyet a Pankota és Ószentanna községekben letelepedett 50, illetőleg 128 cigány-család kérelmére az említett községekben egy-egy ugynevezett cigány-iskola felállítása s ez által a cigánygyermeknek a teljes erkölcsi elzúllástól való megmentése érdekében a közoktatásügyi miniszterhez intézett.

Közöltük, hogy Pankota községben 55, Ószentanna községben pedig 78 tanköteles korban lévő cigánygyermek nélkülözi az iskolát, kik a cigánytelepen teljesen lerongyolódva, szármalmas helyzetben, tétlenül töltik a napot és rossz példákat látó és azon alapuló viselkedésükkel káros befolyással hatnak a más anyanyelvű beiskolázott tankötelesekre is. Közöltük, hogy írni-olvasni sem gyermek, sem felnőtt nem tud, iskolába sohasem jártak, Istenről, hazáról halvány fogalmuk, sejtelmük sincs, lelkük durva marad, bűncselekmények elkövetésére könnyen hajlandó s így nem csoda, ha a társadalomnak rettegett alakjai maradnak.

Most arról értesülünk, hogy a kir. tanfelügyelő eme humánus és tanügyi szempontból is fontos előterjesztését Joánovich Sándor volt temesmegyei alispán, jelenleg belügyminiszteri osztálytanácsos, országos cigányügyi kormánybiztos a legmelegebben felkarolta és az ügy sikere érdekében illetékes helyen eljárta. Az előterjesztésnek és a kir. tanfelügyelő által kért közbenjárásnak eredménye az, hogy a közoktatásügyi miniszter a kir. tanfelügyelőhöz ma intézett leiratában az aradmegyei Pankota községben, kizárólag a község határában lakó cigány-tankötelesek részére, egy magyar tananyelvű állami elemi népiskola felállítását rendelte el és az előintézkedések megtételére a kir. tanfelügyelőt utasította.

Az Ószentanna községben létesítendő cigány-iskola ügye még tárgyalás alatt van, de minden valószínűség szerint a közoktatásügyi miniszter legközelebb ennek felállítását is elfogja rendelni.

A kir. tanfelügyelő a cigány-iskoláknál alkalmazandó tanítók kinevezése iránt teendő előterjesztésében figyelemmel lesz a cigányoknak a zene és kézügyesség iránt mindenkor megnyilvánult érzékükre és hajlamukra, s oly tanító kinevezését fogja kérelmezni illetve javaslatba hozni, ki a zenében, de különösen a hegedülésben és kézügyességben (slójd) kellő jártassággal bír. Így a zenének

a cigányokra ható varázsával a cigány-gyermekek előtt az iskolát vonzóvá teszik és a kézügyességben való jártassággal a cigány-gyermekeket, a tanórákon kívül is, értékesíthető hasznos tárgyak készítésével foglalkoztathassák.

Nehéz, de szép feladat vár a cigány-iskola tanítójára. E fontos ügy fejlődését élénk figyelemmel kísérjük, a fejleményekről és az iskolában elért eredményről a tanügy iránt érdeklődőket tájékoztatni fogjuk.

Előadás a cigányiskolában.

*
Aradmegyében legközelebb cigányiskolák nyílnak meg. A szabad fantázia így képzel el az ott végbemenő előadásokat.

I.

Tanító: Nahát mostan a számtanból fogtok felelni. Mond meg nekem Gyiloki Tuta, mennyi kétszer három?

Gyiloki Tuta: Az mindég attól függ, hogy ki számítja. Ha az árendás zsidó számítja, akkor kétszer három 9, de ha az apám számítja, akkor csak 4.

A tanító: Okos fiu vagy. Mond meg nekem, hány combja van két tyuknak?

Gyiloki: Két tyuknak soha sincs elég combja.

A tanító: Kötünően tudod. (Megfordul a tábla felé.) Majd add össze azokat a számokat, amiket én ide felírok.

Gyiloki: Igenis. (Hátulról kiakarja lopni a tanító zsebkendőjét, de akkor látja, hogy a zsebe le van lakatolva.)

II.

A tanító: Tudsz valamit a földrajzból?

A fiu: Tudok.

A tanító: Hol fekszik Magyarország?

A fiu: A Vörös tenger innenső partján.

A tanító: És hol fekszik a Vöröstenger?

A fiu: Egyiptom és Magyarország között.

A tanító: Micsoda Magyarország fővárosa?

A fiu: Dános.

A tanító: Mondj néhány nevezetes várost Magyarországon.

A fiu: Vác, Illava, Márianosztra.

III.

A tanító: A történelemből tanultál e valamit?

A fiu: Mindent megtanultam. Tudom, hogy a dánosi csata 1907. július 19-én volt. Ott két ellenfél állott egymással szemben: a dicső zenésztábor és a Szarvas-csárda. A harcban a csárda elesett és maga alá temette a Szarvas-családot. Ezen csatában különösen I. Kolompár Balog Tuta József Emőd Mária Immakulata fejedelem tüntette ki magát. Ezen hős cselekedetéért meg is kapta a nemességgel az illavai előnevet.

IV.

A tanító: Az irodalomból, halljuk, mit tudsz?

A fiu: Tudom azt, hogy kicsoda Magyarország leghíresebb művésze.

A tanító: Nahát kicsoda?

A fiu: Rigó János, mert ő írta meg a szép Chimay hercegnő operettet.

A tanító: Mennyi ideig dolgozott ezen az operetten?

A fiu: Ilyen kérdésekre nem felelhetek, mert a tanító ur megbuktat erkölcsi magaviseletből.

Bojár.

Inzultált aradi alezredes.

A részeg közlegény büne.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

Ma délután hat óra tájban a várból kivezető hidon izgalmas jelenet játszódott le, melynek szereplői a 33-ik gyalogezred egyik alezredese és egy hat esztendő óta szolgáló közlegénye volt. A katona inzultálta felebbvalóját és mikor ez le akarta tartóztatni, megszökött és polgári ruhát szerezve elbujdosott. A rovott multu katonát erős őrzérek keresik egész éjjel.

Az eset részletei a következők:

Délután hat óra tájban jött ki a várból egy alezredes (a nevét mindenütt, ahol az esemény részletei iránt érdeklődtünk, eltitkolták) és a fahidon át a város felé tartott. A vámháztól néhány lépésnyire vele szembe jött Popovics Miklós, a 33-ik ezred 8. századához tartozó közlegény, aki súlyos büntetések kitöltése miatt már hatodik esztendeje szolgál. Popovics iszákos, engedetlen és fegyelmet nem ismerő ember. Ma délután is elszökött századjától felebbvalójának tudta nélkül és egy zugkoreszmában mulatott egy leány társaságában. Dülöngve haladt végig a hidon és mikor felebbvalója elé érkezett, kihívóan szembe nézte azt, de elmulasztotta a köteles tisztelgés teljesítését.

Az alezredes rákiáltott:

— Miért nem tiszteleg maga. ha felebbvalójával találkozik?

— Kinek akar maga parancsolni — ordított fel Popovics és vérben forgó szemekkel ugrott az alezredes mellé, akit meglökött.

Az alezredes egy éppen odaérkezett őrvezetőnek megparancsolta, hogy tüstént tartóztassa le a magáról megfélekedezett katonát. Ez a parancsot teljesítendő, vállon ragadta a részeg embert, de sokkal gyöngébb volt emennél. Egy rándítással kiszabadította magát az őrvezető karjaiból és örületesen gyors futással, a város felé eltűnt.

Az alezredes visszament a várba, jelentést tett a laktanya-ügyeletes tiszténél, aki azonnal két készütséget küldött ki a brutális katona keresésére.

Hogy hova tűnt a kinos jelenet után Popovics, azt érdekes körülmények között tudta meg Gerhauzer Zsigmond ezredes, a 33. gyalogezred parancsnoka. Este hét óra után a várba igyekezett egy másik katonatiszt társaságában. A zsidó templom előtt egy munkás ember állott az ezredes elé, aki tiszteletteljes köszöntés után így szólt:

— Méltóságos ezredes ur alássan jelentem, hogy a 8-ik századnak egy embere, Popovics Miklós, akit én még gyermekkorom óta ismerlek, egy félórával ezelőtt beállított a Határutca 11. szám alatti lakásomra. Egy pár percre beszélgettünk, majd pénzt adott, hogy hozzak bort. Mig én a koreszmában voltam borért, Popovics levetette a katonaruhát, felöltötte az én munkaruhámat és eltűnt. Tessék elvitetni tőlem a kincstár jószágát.

Az ezredes, aki a szökés okául szolgáló afférről akkor még nem tudott, megköszönte a munkás értesítését, felszólította, hogy kövesse őt a várba, a hol jegyzőkönyvet vettek fel vele.

Mint késő éjjel értesülünk, a szökevényét eddig nem sikerült kézre keríteni.

A tébolydába zárt bíró.

Nyilatkozatok a kolozsvári szenzációban

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

Irtunk arról, hogy Balló Lázár gyulafehérvári törvényszéki bírót a vele válópörben lévő felesége, Szabó József dr. orvos segélyével állítólag bezáratta a kolozsvári tébolydába. Erről a regényes dologról az alábbi nyilatkozatok adják meg az újabb adatokat:

Az első szó a kolozsvári Vöröskereszt-kórházé. Ez volt a szerencsétlen bíró első stációja, ahová önkéntes száműzetésbe vonult. A kórházban így adják elő az érdekes esetet:

— Balló Lázár bíró nem először volt nálunk. Idegbajos ember és többször gyógykezeltük. Mindig maga jött és mikor kicsit jobban érezte magát, hazament Gyulafehérvárra. Legutóbb *ezelőtt két héttel* jelentkezett Balló. Egy napon kocsi állt meg a kórház előtt. Kiszállt belőle egy asszony és a méltóságos urhoz (dr. Brandt József kórházi igazgató) kért bebocsátást. Elmondta, hogy ő Balló Lázár felesége és szeretné az urát átvitetni az elmeorvoskórházba, mert az *ő ura bolond*. A méltóságos ur kijelentette, hogy ha a bíró menni akar, mehet, de ő elvinni nem engedi. Később Balló Lázár kiment az utcára sétálni, egyszer csak jött fiakkere az asszony két ural, a bírót beültették a kocsiába és elvitték a tébolydába. Balló még aznap visszajött a kórházba és itt maradt pár napig. Ezalatt Gyulafehérváron megtudta a bíró testvére és sógora, hogy az asszony tébolydába akarja hurcoltatni, átjöttek érte és hazavitték Gyulafehérvárra.

Ezt tudják a kórházban, ahol meglehetősen óvatosan nyilatkoznak. Nincs otthon az igazgató, Brandt József dr. egyetemi tanár és az ő távollétében nem igen lehet beszélni a botrányról. A tény az, hogy Brandt dr. professzor a *legerélyesebben tiltakozott a bíró átcsémpészése ellen* és csak a közbelépés folytán lehetett meghusítani a szerencsétlen ember internálását.

A szöktetési affér körül a gondos feleségen kívül két ur szerepel, akik nagyon titkoszavassá tették magukat. Együtt jöttek az asszonnyal a fiakkere, fölsegítették a kocsiába a gyanútlan bírót és szép esendesen bevitték a tébolydába. Valaki azt hihetné, hogy az urak szerelmi regény hősei, pedig hát senki más, mint Szabó József dr., az elmeorvosintézet tanársegédje és a tébolydai főapoló. Szabó dr. így mondta el szereplését:

— Egészen közönséges esetről van szó, amilyen nálunk számtalanszor előfordul. A tébolydában jelentkezett Balló Lázár törvényszéki bíró felesége, akit én soha azelőtt nem láttam és elmondta, hogy föl akarja vétetni az urát. Erre kocsin átmentünk a Vöröskereszt-kórházba, az asszony, a főapoló és én, hogy rendes szokás szerint, behozzuk a beteget és teljesítsük a fölvételt. A bíró nem ellenkezett, mire beültettük a kocsiába és áthoztuk. Két óra hosszat volt nálunk. Ezalatt megvizsgálta Lessner Károly dr. professzor ur, az intézet igazgatója és elmebetegnek találta. A szabályok szerint azonban a föl vételhez tisztí orvos véleményezése szükséges. Elhivattuk hát Szilágyi György dr. hatósági orvost, aki elmebetegnek találta ugyan a bírót, de kijelentette, hogy sem ön-, sem közveszélyes. Erre a tanár ur megtagadta a fölvételt. Ennyi történt és emiatt támadnak most engem. Tessék panaszt tenni és fegyelmet kérni. Majd tisztázom magam.

Ime, így festenek a regényes akták a szereplők előadásában. A bírót, szegényt, nem

tudják megszólaltatni, mert betegen elutazott haza, de a kartársai azt beszélnek róla, hogy *neves, kitűnő bíró, aki tizennyolc év óta működik a gyulafehérvári törvényszéknél*. Boldogtalan családi élete juttatta a szomorú sorsra, amelynek egyik izgalmas, de aligha utolsó stációja a regényes tébolydai kaland.

Francia beavatkozás a zágrábi nagy pörbe.

A budapesti sajtó válasza.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 23

A fővárosi lapok szerkesztői ma este értekezletre gyültek össze Rákosi Jenő, az Otthon elnökének elnöklete alatt, hogy megállapítsák a francia újságírók azon kérelmére a választ, amelyben a zágrábi felségárulási pör vádlottjai érdekében a magyar sajtó közbenjárását kérték. A fővárosi sajtó képviselői Rákosi Jenő beszéde után egyhangulag elhatározták, hogy a *francia újságírók kérelmét nem teljesítik*, mert a független bíróság előtt folyó ügyekbe való beavatkozást jogtalannak és elítélendőnek tartják.

Erről a francia lapokat a következő távirattal értesítette az értekezlet:

A gondolat és sajtó szabadsága a világ művelődésének és népszabadságnak alapvető feltétele. Védelmében és biztosításában a magyar újságírók szolidárisnak érzik magukat a művelt világ összes újságíróival.

A magyar sajtó multja tele van kiváló példakkal a sajtó szabadságáért vívott küzdelemben, amelyet az újságírók a lapokban az egész sajtó egyetemességével vívtak a komoly támadások ellen. Ami a zágrábi esetet illeti, amelyben a francia újságírók magyar kollegáikat arra szólították fel, hogy törvényes bíróság előtt álló vádlottak érdekében közbelépjenek, mert a vádlottak csak hatóságilag be nem tiltott röpíratokat, naptárakat adtak ki, így tehát törvény elé állításukkal a gondolat és sajtószabadság ellen készül merénylet, erre nézve a magyar újságírók a következőket jelentik ki:

Horvátország Magyarország társországa kiterjedt autonómiával. Horvátország autonómikus jogaira az anyaországgal szemben igen kényes. Feltétlenül felháborodást kellene és méltán, ha a magyar újságírók egy befejezetlen horvát bírói tárgyalásra olyan pressziót akarnának gyakorolni, amilyent tőle a francia kollegák kívánnak. A magyar újságírók a francia kollegáktól eltérően ítélik meg a kérdéses pört és nem tartják jogosnak, hogy funkciója közben bármire is felszólítsák a bíróságot; kizárja ezt a nép szabadsága és a bíróság függetlensége iránti tiszteletük és ebben csak egy véleményük van, hogy *ezt senki sem tekinthetné a szabad sajtó védelmének, hanem a bírói függetlenség megtámadásának*, veszedelmeket rejtő visszaélésnek a közszabadság és közrend ellen.

A párisi kollegák figyelmét a budapesti újságírók felhívják arra, hogy tévesek az információi. A zágrábi pör folyamán nemcsak röpíratokról és kalendáriumokról van szó, hanem szöszéken, templomokban, iskolákban, társas és politikai körökben folytatott bujtogatásokról, amelyeket idegen államban szítottak, összeesküvésekről, fegyvercsémpészésekről, felkelés előkészítéséről, hazaárulásról, egy ország-rész elszakítása érdekében.

Mi alapos, mi nem alapos ezekből a vádakból, azt a nyilvános bírói tárgyalás van hivatva kideríteni. A horvát és szerb sajtó, mint érdekelt fél, mint vádlott, lehet elfogult, de nem tarthatja feladatának a magyar sajtó, hogy befolyását horvát területen igyekezzék érvényesíteni. Megfontolandó még a következő: ha a francia kollegák előre megalkotott véleményét a zágrábi tárgyalás eredménye igazolja, akkor is végtére szláv vádlottak állottak szemben szláv

bírósággal. Faji és hazai szokások, bűnök és erények. mérlegeltettek. [Ha ellenben a francia kartársak tévedtek és mi kívánságukat teljesítenénk, a sajtó szabadságát oly visszaéléssel bélyegeztük volna meg, amelynek súlyát megérezné az egész európai sajtó.

Amennyiben végre abban a tekintetben, hogy a francia hírlapokhoz olyan gondolat férköznék, mintha a magyar sajtónak a zágrábi pörhöz bármely érdeke fűződne, ezt a gondolatot a leghatározottabban kellene visszautasítanunk, mert Magyarország közvéleménye bármely terrorisztikus törekvést elítél.

Magyarországnak nincs más érdeke, mint más tiszteletreméltó országnak, tudniillik, hogy a horvát bíróság megbízható igazságszolgáltatató intézménynek bizonyuljon az egész európai közvélemény előtt.

(Következnek az aláírások.)

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Az ember tragédiája.

Vasárnap: Délután: Az erdőszleány, operett. Este: Az ember tragédiája.

Az ember tragédiája.

*

Madách örökbecsű remekművét mutatták be ma este hosszas előkészület után nagy külső sikerrel és értékes belső, művészi eredménynyel. Szendrey Mihály nagy gondalal új diszletezéssel állította ki Az ember tragédiáját és művész gárdája összefogott, hogy minél nagyobb művészi sikert biztosítson a klasszikus előadásnak.

A direktor vállalkozását és a művész-gárda szereplését siker koronázta. Zsufolt nézőtér nézte végig a gondos előadást. A legnehezebb művészi feladat megoldására K.-Kápolnay Juliska, Keszler Ede és Delly Lajos vállalkoztak. Mindhármán feladatuk magaslatán álltak és tudásuk legjavával igyekeztek értékes alakítással emelni az előadás színvonalát. Kápolnay Juliska a különböző jellemek kreálásában eltalálta a megfelelő hangot, játékot és minden változatban teljes illuziót keltett. Legsikerültebb és leghatásosabb volt a forradalmi jelenetben. Keszler alapos tanulmányozás tárgyává tette nehéz szerepét és mai szereplését legértékesebb sikerei közé számíthatja. Delly, a színtársulat egyik legambiciózusabb tagja, bár erejét meghaladó feladat megoldására vállalkozott Lucifer eljátszásával, mégis dicséretreméltó eredményt ért el; alaposan átgondolt, átértékelte alakítása feltétlen elismerést érdemel. Kis szerepekben láttuk Hunyadyt, aki megrázó erővel interpretálta Pál apostol szavait, Ditróit, Leóveyt, Várayt, H.-Kőrössy Jucit, Kun Irént, Zalay Margitot, akik valamennyien hozzájárultak a sikerhez.

Nagy hatást tettek a látványosság számba menő új diszletek, melyeket Vég István színházi festő művészieszen állított ki.

A közönség feszült érdeklődéssel nézte végig az előadást, mely a tulságos szünetekkel meglehetősen hosszúra nyúlt. A rendezés nagy munkáját valamiképpen gyorsabb tempóban kellene megoldani. H. G.

* Egy zsarnok vége. Le Faure kiváló francia író egy érdekes és aktuális dráma megírására inspirálták az Abdul Hamid detronizálása körül lejátszódtott események. Egy szerelmi történet komponált, melynek keretében elvonulnak előttünk az új török mozgalom fontosabb eseményei. Látjuk a szultán parádés felvonulását a szelamlíkhöz s a visszatérést a Yildizbe. A macedónok fellázadása és a csatlakozott 3 hadtest mozgósítása előttünk játszódik le. A szultán által elrabolt örmény lány szökését nyomom követi az örmények lemészárlása, ami után gyorsan játszódik le az események. Az ifjú törökök hatalmukba ejtik a szultánt, a minisz-

tertanács trónfosztó határozata után pedig bekövetkezik Abdul Hamid szomorú utazása. Mindezek az események kaleidoszkopszerű változatosságban jelennek meg előttünk az *Uránia* színház előadásában. A valósághoz komponált szerelmi drámát Páris legkiválóbb művészei játsszák. 791

Az Aradi Hitelbank botránya.

Csak tizenötezer korona kell. — Ujházy védőügyvéd nélkül. — Drechsel báró levele az Aradi Közlönyhöz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23.

Ma délután nyújtotta be Zubor Gyula ügyvéd, Szántó Izidor, a Hitelbank letartóztatott vezérigazgatójának védője felfolyamodását a vádtanácsához az aradi királyi törvényszék vizsgálóbírójának az előzetes letartóztatást elrendelő végzése ellen. A vádtanács törvényadta jogánál fogva a benyújtás idejétől számított nyolc nap eltelté utáni negyvennyolc órán belül dönt Szántó fogvatartásának ügyében.

Szántó a felfolyamodásban *szabaddalra* helyezését kéri. Mindenekelőtt utal arra, hogy már a vizsgálóbíró is elejtette a nyomozást vezető rendőrség által súlyosnak talált két oly körülményt, amely Szántó szerint döntő tényezőként játszott közre az ő letartóztatásánál. Ez a kokuszszir gyár nyolcvanezer koronás és a brádkörnyéki 12 apostol bánya részvénytársaság százötvenezer koronás betétje. Szántó a könyvszakértők véleménye szerint ezeknek a tételeknek a könyvekbe, illetve a mérlegbe történt beállításával megkárosította a részvényeseket. A vizsgálóbíró nem találta ezt büncselekménynek, hanem legfeljebb oly vétségnek, mely a kereskedelmi törvénykönyv 218. szakasza szerint minősülő vétséget alkot. A királyi ügyész a vizsgálóbírói végzés eme része ellen felebevezéssel élt.

A többi, a terhére rótt büncselekmény elkövetését is tagadja Szántó és azt mondja, hogy tanukkal és okmányokkal tudja bizonyítani mindazt, a mit a vizsgálóbíró a letartóztatás szükségességének bizonyítására ellene felsorakoztat. Hivatkozik arra a körülményre is, hogy a részvényesek részéről senki ellene feljelentést nem tett és nem is tehet, mert ő működése által senkit meg nem károsított. A Délmagyarországi Hiteltudósító többször említett részvénytőkéjének hiányát azzal akarja cáfolni, hogy felfolyamodásában azt állítja, a részvények hiánytalanul meglelhetők a bank kasszájában.

Ujházy Andornak a mai naptól kezdve nincs védője. Vadász Armand dr lemondott a jogi képviselétről. Minthogy Ujházy ugyanis beismerte a váltóhamisításokat a vizsgálóbíró előtt is, Vadász dr. a törvényszéknél biztosítási végrehajtást eszközölt ki ellene és Szántó ellen és a bank érdekeit megóvándó, biztosítási végrehajtást vezet a letartóztatott banktisztviselők ingóira. Ez a bank megbízásából történik és ezáltal a védőügyvéd *érdekellentétbe kerülne két megbízójával szemben*, amit a törvény nem enged meg. Ujházy ezután saját magát fogja védeni. A bank igazgatósága, mint azt megirtuk, azon fáradozik, hogy a július 30-iki közgyűlés elé a helyzet tiszta képét tárhassa és ennek alapján bizza a részvényesekre a pénzügyi jövőjének eldöntését. A hangulat ma az, — mondta Vadász dr. — hogy sikerül talpra állítani az intézetet, mert a passzívák és aktívák egybevetésével megállapít-

ható, hogy körülbelül tizenötezer korona forgó tőke a zavartalan üzemet biztosítaná. Ennek előteremtésében is biznak és mint értesülünk, azt hisszük, hogy a bank annyi pénzt helyben is tud majd szerezni.

*

Az Aradi Közlöny szerkesztősége ma levelet kapott Drechsel Béla bárótól, akinek nevét tudvalevőleg Szántó a mérleg alá hamisította és úgy szerepeltette, mint a felügyelőbizottság elnökét. A levélben a báró elmondja, hogy mely körülményekre hallgatta őt ki a rendőrség és az erre adott feleleteiből az látszik, hogy a báró soha semmiféle bankfelügyelő bizottságának elnöke nem volt, értesítést senkitől nem kapott arra vonatkozólag, hogy őt ilyen tisztségre megválasztották, *mérlegeket soha sem vizsgált át és soha alá nem írt.*

— Nem lesz érdektelen megjegyezmem, — fejezi be irását a báró — hogy Szántó urat soha sem láttam életemben.

A rabasszony imádkozik.

A diplomás haramia olvasmányai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

A nagyváradai ügyészség sötét, csendes celláiban várja a történelmüket a miklózlázi bűnper négy letartóztatott hőse: Popeszku Aurél, Dobos Sándor, Friedmann Józsefné és Trippon György.

Keserves, kínos lehet különösen a letartóztatott társaság három intelligens tagjára nézve a bűnper befejezésének kivárása. Az idő odabenn a hűvös, nyirkos cellában az örökkévalóság lassúságával halad és kínos súlylál nehezedik a letartóztatottakra, akik hiába töprengenek, hiába gondolkodnak: nem tudják azt a szörnyű problémát megoldani, hogy a cellából hová vezet az út? A fegyházba, vagy pedig a szabaduláshoz?

Nem csoda, hogy a letartóztatottak minden igyekezetükkel arra törekednek, hogy a vizsgálati fogság keserves óráit enyhítsék, megkönnyítsék. És a három intelligens ember lelkében szinte egyszerre egy belső kényszer hatása alatt támadt fel a vágy a könyv, az olvasmány után.

Tegnap délután Popeszku Aurél azt mondta fogházőrének, hogy beszélni akar Halmágyi Zsolt fogházfelügyelővel.

Kérését teljesítették. A felügyelő elé vezették. Alázatosan, megtörten állott meg a miklózlázi jegyző Halmágyi Zsolt előtt:

— Felügyelő ur, nagyon nagy kéresem van.

— Ha lehet, teljesítjük.

— Napok óta a legrettenetesebb sejtelmeim vannak. Azt gondolom folytonosan, hogy ezer és ezer ellenségem támad elő hirtelen a földből és valamennyien az én megrontásomra törnek; azt akarják, hogy fegyházba kerüljek. Ezek elől a kínzó sejtelmek elől csak úgy tudok — azt hiszem — menekülni, ha könyvet kapok. Nagyon kérem a felügyelő urat, hogy legyen szives egy könyvet adni olvasás végett.

Halmágyi Zsolt nyomban teljesítette a kérést, amihez különben törvényes joga is van a vizsgálati fogolynak. A fogház könyvtárából átadta Popeszku Aurélnak *Az Osztrák Magyar Monarchia irásban és képen* című műfüzetét.

Ezt a hatalmas munkát a miklózlázi jegyző olvashatja akár két hónapig is.

Nyomban a jegyző után Friedmann Józsefné jelentkezett a fogházfelügyelőnél. A szép, fess asszonykát egészen megtörte a vizsgálati fogság egy-két napja. Félénk, bizonytalan tekintete elárulja, hogy szinte fél már a napvilágtól és az emberektől. Halvány arcán igen sok sirás nyoma látszik.

— Nagyon szeretnék imádkozni — szölt a felügyelőnek — egy imakönyvet kérek.

Halmágyi Zsolt adott neki is könyvet, egy izraelita imádságos könyvet a fogház könyvtárából. Estefelé Dobos Sándor, a feketegyőrői tanító kapott egy régi, két év előtti Atheneumnaptárt.

Különben tegnap ismét volt két fontos mozzanata a miklózlázi bűnpernek. Délután a Fő-utcán feltűnt egy hintó, amelyen két csendőr társaságában egy uriasan öltözött ember ült. A hintó nagy feltűnést keltett és hirtelen futott, hogy Kuk Jánost hozták be a csendőrök. Ez a hír valótlannak bizonyult. A hintón Krajnik Tivadar, a miklózlázi segédjegyző ült, aki a csendőrök társaságában önként jelentkezett a vizsgálóbíró előtt. Elmondta részletesen, hogy hogyan történt az a merénylet, amelynek ő majdnem áldozata lett. Kihallgatása után a törvényszéki orvosok megvizsgálták és megállapították, hogy mellén és nyakán fegyversérteket sebek vannak.

A tegnapi vizsgálatnak volt egy mulatságos epizódja is. Nagy János vizsgálóbíró előtt két miklózlázi paraszt vallott. Elmondták, hogy Popeszku Aurél, a falusi jegyző, hogyan tört be Neumannékhöz. Nagy részletességgel és bőbeszédűséggel adták elő az esetet. A vizsgálóbíró igen csodálkozott, hogy ilyen pontosan tudnak mindent.

— Honnan tudják mindezt? — kérdezte tőlük a bíró.

— Az újságból olvastuk — felelte egykedvűen a két paraszt, akiket természetesen azonnal hazakergettek.

Erdekes fejleménye a vizsgálatnak az, hogy tegnap a védők visszavonták a vizsgálat és a vizsgálati fogság ellen beadott felfolyamodásukat, mert nem akarják a vádtanácsi tárgyalással is az ügyet huzni, késleltetni. Így valószínű, hogy a vizsgálat pár nap alatt befejeződik és hamarosan, előreláthatóan az őszi ciklus első napjaiban, megéri a miklózlázi ügy a főtárgyalásra.

SPORT.

+ Ping-pong házi verseny. Tegnap zajlott le az AAC. sporttelepén az 5 napos ping-pong előnyverseny. Alig 3 hete kultiválják a klub tagjai és növendékei e sportágat és már is fényes eredményeket értek el és oly kedvvel üzik e kellemes sportot, hogy ezen az első versenyen már 17 induló volt. A versenyt a scratchesről induló Neidenbach Emil nyerte meg 23 győzelem és 3 vereséggel, második Schannen Béla ugyanannyi ponttal (16 pont előnnyel indult) harmadik Asbóth Gyula (18 pont előny), negyedik Asbóth Oszkár (18 pont előny). A győztesek tiszteletdíjakat nyertek, melyeket részben a klub, részben a tagok ajánltak fel. A helyezettek kizárásával játékszépségsverseny volt, melyet Hehs László nyert meg imponáló stílussal.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Ellopott arisztokrata ifju.

Szanatóriumba hurcolt gróf. — Anya és fiu harca.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 23

Ma este óta Budapest előkelő köreit és társaságait kínos botrány foglalkoztatja. Egy arisztokrata ifjut a főváros egyik szállodájából elloptak és az elmegyógyintézetbe szállították. Hogy kik követték el a cselekményt, azt még nem derítette ki a rendőrség, azonban az kétségtelen, hogy a fiatal mágnást a családja hurcoltatta tébolydába.

A különös esemény részletei ezek:

Ma este 7 órakor a budapesti főkapitányságon megjelent Zay Károly gróf gazdag budapesti földbirtokos Vázsonyi Vilmos dr. ügyvéd kíséretében és bejelentette, hogy unokaöccse, a tizenhárom esztendőes Zay Imre gróf eltűnt a budai Fiume-szállóban levő lakásáról. A rendőri nyomozat éjjelig megállapította azt, hogy az arisztokrata ifjut eddig még ismeretlen egyének erőszakkal hurcolták el a szállóból és a Schwartzer-intézetben helyezték el.

Az ellopott arisztokrata ifju fia Zay Miklós gróf zayugróci duggazdag földbirtokosnak. Apját 4 évvel ezelőtt a felesége tébolydába záratta, holott a gróf teljesen épelméjű. Zay Miklósné grófné azonban szövetkezett a rokonaival és a neki kellemetlen gróft a Lipótmezőre vitette.

A fiatal Zay Imre emiatt összeveszett anyjával és rokonai nagyrészével. Megszakította velük az érintkezést és egyedül nagybátyja, Zay Károly gróf támogatását fogadta el. Az öreg ur havi 500 koronát juttatott az okos, intelligens kedves ifjunak. Kiküldötte Genfbe, ahol a jogot tanulta.

Ott a gróf meismerkedett Augler Sándor gazdag budapesti sertéskereskedő fiával, aki szintén a genfi egyetemen tanult. Néhány héttel ezelőtt a két ifju hazajött Genfből. Zay gróf a Fiume-szállóban vett ki lakást Csömöri Károly név alatt s gyakran kijárt a nagybátyjának Jánoshegyen levő nyaralójába.

A délutánokat rendszerint a fiatal Auglerrel szokta tölteni a szállóban, vagy az utcán sétálva. Augler ma délután 4 órakor is fölment a Fiume szállóba, hogy sétálni menjen a gróffal. Legnagyobb megdöbbenésére azonban a szobát nagy rendtelenségben találta. A butorok összevissza hányva heverték s meglátszott, hogy kevéssel azelőtt még erősen dulakodtak a szállodai szobában.

Augler megkérdezte a portástól:

- Hol van a Csömöri ur?
- Nem tudom.
- Mikor ment el hazulról?
- Nem régen.
- Egyedül ment?
- Nem.
- Miért vannak a butorok összehányva?
- Ne kérdezzen az ur, — felelt a kapus, — mert csak a rendőrségnek adok feleletet.

Augler azonnal kocsit vett és kihajtatott Zay Károly gróf jánoshegyi villájába s ott mindent elmondott. A gróf gyorsan automobilba ült és a Fiume szállóhoz sietett. A portást kérdőre vonta és az hosszas habozás és faggatás után a következőket adta elő:

— Délután 3 órakor beállított a szállóba három fekete ruhás ur. Automobilon jöttek. Kettő azt mondta, hogy ők detektívek, az egyik pedig rendőr orvosnak mutatkozott

be. Csömöri urat keresték. Fölmentek a szobájába, én óvatosan utánuk siettem és az ajtó előtt hallgatóztam. Heves vitát halottam, majd dulakodást, azután csönd lett. Nem sokára mindnyájan kijöttek és az automobilon elrobogtak. Csömöri ur folyton kiáltozott, de a „rendőr orvos” a szájára tapasztotta a kezét.

Zay Károly gróf ezután fölkereste Vázsonyi dr.-t és följelentést tett a rendőrségen unokaöccse elrablása miatt. A nyomozás éjjelig megállapította, hogy a fiatal mágnást a Schwartzer-szanatóriumba vitték, de hogy kik voltak a tettesek, nem tudták még megállapítani. Az öreg gróf állítása szerint Zay Imrét az anyja hurcoltatta el, mert azt hitte, hogy a fiu az apja kiszabadítása végett jött vissza Genfből a fővárosba.

Tábornagyi temetés katonai pompa nélkül.

A Gotterhalte ellensége.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 23

Ma délután a budapesti Vöröskereszt kórház halottas házából eltemettek egy magasrangú katonát, egy honvéd altábornagyot katonai pompa nélkül. Életében gyűlölte a Gotterhaltét és ez a gyűlölet katonai karrierjébe került, halálos ágyán pedig az volt végrendelete, hogy temetése a legegyszerűbb legyen, pompa és Gotterhalte nélkül. Bár a budapesti hadtestparancsnokság felajánlotta ezt a minden katonát megillető végtisztességi ceremóniát, a gyászoló család respektálta az elhunyt Taxis József báró végakarátát és nem fogadta azt el.

Még 1902-ben történtek azok a nagy Gotterhalte botrányok, amelyek hónapokon keresztül foglalkoztatták a közvéleményt. Taxis József báró ez időben pécsi honvéd gyalogsági parancsnok volt. Hettyei Sámuel pécsi püspök azzal a kérelemmel fordult Taxis báró parancsnokhoz, hogy az egyházi ünnepeken, például Urnapján — tekintettel a közönség izgatott hangulatára — az előirt Gotterhaltét mellőzzék. Így történt, hogy mikor a templom előtt ünnepi díszben felállított katonai zenekar ráakart zendíteni a Gotterhaltera, Taxis báró kardjával leintette azt.

Az eset akkoriban nagy feltűnést keltett, mert Pécsen történt meg először, hogy a gyűlölt Gotterhalte elmaradt. Taxis bárónak pedig minden felől ünnepeltetésben volt része. Udvarnok Lajos pécsi tábornok feljelentette a hadügyminisztériumnál Taxis bárót a Gotterhalte leintése miatt. Taxis bárót hét nap múlva nyugdíjazták. A báró nyugdíjaztatása után Budapestre költözött és ott élt feleségével és két gyermekével. Ugylátszik, hogy közben Bécsben megbocsátották Taxis báró nagy bűnét, mert a múlt évben mint nyugállományú parancsnokot altábornagygyá léptették elő.

Az utóbbi időben sokat betegeskedett Taxis báró. Szerető családja a Vöröskereszt kórházba szállította, ahol a leggondosabb ápolásban volt része. A báró többször emlegette a kórágyon:

— Érzem, hamarosan meg fogok halni. Irásban nem végrendelezem. Nincs semmiféle kívánságom, csak az, temetésem a legegyszerűbb polgári temetés legyen, katonai pompa és Gotterhalte nélkül. Gyűlöltem az átkos Gotterhaltét életemben, még halálom után se játszak.

Családja eleget tett a báró óhajának. Ma délután volt a legegyszerűbb temetés minden pompa és ceremónia nélkül.

HIREK.

Tornaszerek a parkokban.

Arad modern haladásának egyik tünete a parkban és legújabbban a városligetben felállított tornaszerek, másika a mindenfelé elhelyezett padok. Az említett tornaszerek bennem határozottan azt a benyomást keltették, hogy nagyrészt nem felelnek meg a célnak. A város illetékes közegének első sorban tisztába kellett volna jönnie azzal, hogy kik fogják e szereket tulajdonképpen használni. Azt hiszem, mindenki előtt evidens, hogy kis gyermekek, kiknek utcai öltözetük tornaruhaszerű; felnőtt ember, vagy ifju alig fog levetkőzni és a nyilvánosság előtt tornázni.

A parkban felállított hinták teljesen megfelelnek rendeltetésüknek, kivéve a körhintát. Aki ezt a körhintát látta és valami keveset ért a tornaszerekhez, az feltétlen mosolygott. A körhinta rendeltetése: a körzések és épen ezt teszik lehetetlenné a hintát tartó alaposzlopok. A parkban meg a ligetben felállított korlát tárgassága (szélessége) oly annyira nagy, hogy teljesen kifejlődött embereknek jó, de gyermekekre nézve hasznavehetetlen. Ugyisintén a ligetben felállított nyújtó keresztfája tulságosan vastag. A nyújtófa még felnőtteknek is vastag, azonkívül fából van, ami a tartósság ellen szól; lévén éjjel-nappal az időjárás szeszélyének kitéve. Legalkalmasabb volna egy acélrud, melyet egyszersmind a nyújtóhoz lehetne láncolni. Kérem az igen tisztelt illetékes közeg, szerény megjegyzéseimet — ha lehetséges — a szerek átvétele alkalmával figyelembe venni. Az új polgári fiúiskola modern tornaterme mellett látjuk a régi polgári iskola gyatrán felszerelt tornacsarnokát. Szerény egyéni véleményem az, hogy a város előbb szerelje jól fel tornatermeit és csak azután a szabad tereket, annál is inkább, mert a szabadban nincs szakszerű felügyelet és így attól lehet tartani, hogy sok törött kar és láb fogja a város nemes és modern intencióit áldani.

Még egy kulturális intézkedésről akarok szólni. A városszerte felállított padok jótékony célt szolgálnak és meg is felelnek a célnak oly helyeken, ahol nincsenek lakások közvetlen közelében. A pad-helyek kiszemelésénél — szerintem — tekintettel kellene lenni arra, hogy ne legyenek lakás előtt, mert így könnyen megesik, hogy a padok közönsége a lakókat inkommodálja, amint ezt alábbi konkrét eset is igazolja: az aradi kir. főgimnázium igazgatójának lakása előtt lévő padok publikumának káromkodása, duhajkodása kors délutántól fogva éjjelig inkommodálja az igazgatót családjával együtt.

Egy szemlélő.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 24-én az időjárás: meleg, száraz.

— Összeesküvés a spanyol uralkodó ellen? Madridból táviratozzák: A városban elterjedt zavargások miatt a kormány távirati cenzurát rendelt el. A királyi palota és a szerkesztőségek előtt nagy tömegek tüntetnek. A királyi palota előtt a tömeg gyalázta a királyi családot. Attól félnek, hogy merénylet készül az uralkodó ellen.

— Meteor meleget jósol. Meteor, akinek jóslásai csaknem mindig beteljesülnek, a következőket írja az időjárásról: A 15-iki csomópont jelzésnek megfelelőleg meghozta az állandóbb, meleg nyári időt, amelynek folytán most már az aratás akadálytalanul folyik. Legfeljebb elvéve

itt-ott zavarja azt egy-egy rövid tartamu szaladó eső, mely a nyári meleggel majdnem mindig együtt jár. A 19-iki csomópont hatáskörében szintén fejlődtek ily helyi változások. Nagyobb változást a 21-iki csomópont hozott, mely Jupiter együttállásából következik. E változás lejárása után ismét nyugodtabb, nyári meleg időjárásra van kilátásunk, amelyet esetleg sem a 23., sem pedig a 25-iki csomópontok nem fognak nagyobb mértékben megzavarni. Julius 15-étől egy kisebb folt látható a Napon, ezt megelőzőleg a Nap huzamosan foltmentes volt. Augusztus csomópontjai: 1, 4, 5, 6, 12, 16, 17, 18, 20. és 24-re esnek, a melyek közül a legerősebb hatásuk a 4-iki csapadékos, a 6-iki hűvös, szeles, esetleg zivataros, a 12-iki meleg, a 18-iki szeles, viharos vagy zivataros, a 20-iki meleg jelleggel. Augusztus havában fejlik ki még aránylag leginkább nyarunk meleg jellege, de itt is zavarni fogja azt 6-ika körül Szaturnusz és 18-ika körül Jupiter együttállásával, a midőn napkitörések esetére jégesőt is kaphatunk, amelynek kifejlődésére különben augusztus hó meleg jellege, a többi csomópontkor is alkalmas lesz.

— **Alagutba rekedt vonat.** Budapesti tudósítónk jelenti: Ma délután két óraker az a hír érkezett Budapestre, hogy a kassa—oderbergi vonalnak Kranován és Turán közötti alagutja beszakadt és egy tehervonatot maga alá temetett. A hír ilyen alakban nem volt igaz, hanem csak annyi, hogy egy rosszul megrakott teherkocsi áru megakadt az alagutban s így a vonat beékelődött. Kíséző vonatot kellett hozni. Az összes vonatok késtek.

— **Leartóztatott grófok.** Bécsből jelentik: Ma itt a rendőrség két gróft tartóztatott le. Az egyik Lazanszky Ede gróf 37 esztendő. Export-üzlete volt és az alkalmazottaitól összesen harminchétezer korona óvadékot sikasztott el. A másik Lefaul Viktor gróf, akinek egy ideig üzlete volt. Amikor becsukták a boltját a hitelezői, több ezer koronát csalt ki könnyen hívó emberektől.

— **A vesztőhely megváltására.** Barabás Béla dr., az aradi 13-as bizottság elnökének kezeihez a vesztőhely megváltásának céljára, idei május és június havakban befolyt: Zipernovszky Károlyné urnő Budapest 10 kor., Thout Istvánné honvédszázados özvegye Monostorpályiból beküldött 200 kor., Simay István Arad 20 kor., Palócz Ilus szegedi urhölgy gyűjtését beküldi Schröder Béla hírlapíró 5 kor., Frits Lajos nagyhalmgyi kir. járásbíró és nejeének adomány 6 kor., Földesi 48-as olvasókör (Hajdumegye) 5 kor., Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter 35068—909. számú rendeletével kiutalványozott 10 ezer darab 10 filléres postabélyeg értéke 1000 kor., Bodófalvi olvasó egyesület gyűjtése (Krassószörénymegye) 34 kor. 80 fill., Sajószentpéteri iparoskör gyűjtése 10 kor. 90 fill., Vizaknai állami elemi iskola növendékeinek gyűjtését beküldi Takáts István igazgató 10 kor., Nagy Barna orsz. képviselő 20 kor., Arkay Kálmán budapesti ügyvéd 50 kor., Eledvidéki tanítótestület gyűjtéseként Máthé Lajos alelnök beküldött 17 kor. 62 fill., Robits Agoston dr. ügyvéd Arad 20 kor., Steinhart Mór dr. ügyvéd Arad 20 kor., Ottenberg Tivadar takarékpénztári vezérigazgató Arad 20 kor., Geöcze Sarolta, a budapesti csalógan-utcai állami elemi tanítónő képezde igazgatója beküldött 25 kor., Világosi ipartestület 10 kor. 02 fill., Czira Gábor Békéscsaba 1 kor., Joó Imre dr. nagykőrösi főgimn. tanár gyűjtése 10 kor., Sándor Ferenc gyűjtése bénye-kávai körjegyző (Pestmegye) 1 kor. 10 fill., Egerben június 18-án megtartott hangverseny tiszta jövedelmeként Philippi Odón dr. kir. táblabíró beküldött 796 kor. 23 fillért, összesen 2292 kor. 67 fill. Az előző négy kimutatás összege 4783 kor. 70 fill. Együtt kitesz: 7076 korona 37 fill. Budapest, 1909. július hó 1-én. Barabás Béla dr. sk., orsz. képviselő, az aradi 13. bizottság elnöke.

— **Vitriolmérénylet egy orvos ellen.** Budapesti tudósítónk jelenti: Ma este Budapesten a Murányi- és Garay-utca sarkán kinos botrányt okozott az a mérénylet, amit Lehr József dr. fővárosi orvos ellen egy nő elkövetett. Az eddig még ismeretlen, urias külsejű nő vitriollal arcon öntötte az orvost, akinek mindkét szeme súlyosan megsérült s az arca is égési sebeket szenvedett. Az orvost lakására szállították. A rendőrség kiküldöttei kihallgatták az orvost, aki a mérénylet részleteit elmondta, de arra a kérdésre, hogy ki volt a titokzatos hölgy, ezt mondtotta:

— Ne kérdezzék azt. Ne bántsanak engem. Ugyse mondom meg.

Valószínűnek látszik, hogy szerelmi oka van a mérényletnek.

— **Hogyan él a bukott miniszterelnök?** A párisi újságok sokat foglalkoznak most Clemenceau Györgynek, a bukott miniszterelnöknek a magánéletével, amelyről sok érdekes és jellemző dolgot tudnak elmondani.

A volt miniszterelnök mindig egyszerűen élt s nem tartott több cselédet, csak szakácsnét és inast. Házataja mindig népes volt szárnyasoktól s ha leült a kertben olvasni, körülvette a sok tyúk, galamb, páva és gólya. Koránkelő ember. Öt óraker már talpon van s alig készült el a toalettéjével, svédornagykorlatokat végez, azután hidegkurát tart. Az első reggelit hét óraker eszi: rántottát eszik nyolc-tíz tojásból, kis hidegsültet és hozzá ásványvizet iszik. Alig ette meg reggelijét, automobilba ült és a miniszterelnöki palotába hajtatott. Botját kabátja zsebében tartotta, a kalapját félreacsapta: úgy siklott végig tekintete a közönségek sokaságán. Mikor a miniszteriumban a szobájába belépett, ledobta kabátját, botját és kalapját akárhová. Azután a titkárja jött először. Néhány rövid kérdés és rövid felelet s a titkár kiment. Most a belügyminiszter kabinetigazgatója, Winter jött be, majd Blanc, a miniszterelnökségi kabinet feje és így tovább. Clemenceau mindent röviden intézett el, de mindent elintézett. Ezután odaadták neki a párisi és a vidéki lapok kivonatát, amivel husz-harminc perc alatt végzett. Féltilenegyig száz meg száz ember kisebb-nagyobb ügyét intézte el, akkor megkezdődött a fogadás. Délben hazament a miniszterelnök egy órára. Megéve két tojást, ivott rá egy pohár vizet, kicsit lapozgatott arkeológiai könyvekben s egy óra múlva már visszament a hivatalába, onnan a kamrába, majd pedig a köztársasági elnökhöz. Öt óraker ismét visszatért a miniszteriumba és rendszerint nyolc óra volt, mire a munkájával elkészült. Clemenceau többnyire otthon estebédelt, mert sem vendéglőben, sem vendégségben nem szeret enni s aztán akárhányszor ebéd után is visszament a hivatalba, hogy éjjelig, éjjel utánig dolgozzék és sem vendéglőből, sem vendégségből nem szabadulhatott volna tetszése szerint való időben. Ha néhány szabad perce akadt hivatalában, az ablakhoz állt és lenézett az udvarra. Két pávát és két golyót látott ott, amelyet hazulról vitt oda magával, mert szeretett a nézésükben gyönyörködni. Most persze vele együtt a madarak is kiköltöznek a nem szép, de mégis kényelmes és kedves miniszterelnöki palotából.

— **A vesztés áldozata.** Budapesti tudósítónk jelenti: A Szent János-kórházban egy Bide János nevű egyén vesztésben nagy kínok között ma meghalt. Bidet ezelőtt a Pasteur-intézetben kezelték, de a Szent János-kórház orvosai megállapították, hogy rosszul kezelték, mert a vesztett kutyának a fogát, amelyik megmarta, benne hagyták a testében. Ez a felületesség okozta halálát.

— **Elpusztult város.** Newyorkból táviratozzák: Texas államban Galvesten város elpusztult. A tenger vize behatolt a városba és azt szétrombolta. Az áldozatok száma igen nagy.

— **Váltólejáratok a lapban.** Nem kell megijedni, nem valósult meg, csak terv volt. És pedig Szécsényben. A Szécsényi Hírlap szerkesztőt cserélt. Szóke Kálmán helyett Kálmán Sándor takarékpénztári pénztáros lett a szerkesztő. Egy bizottsági ülésen, ahol a lap további sorsáról és szerkesztéséről volt szó, valaki indítványozta, hogy talán minden számba a legközelebbi váltólejáratosat is be lehetne tenni. Ez ellen többen, de különösen a takarékpénztár elnöke a leghatározottabban tiltakoztak s így az eszme megbukott. Pedig ez lett volna a legszenzációsabb ujság.

— **A jó példa.** Nagyszébenből írják: Junius hó 18-án egy állítólagos románországi mérnök Szelistyén időzött. Ott találkozott két Magyarországon lakó románval. A vacsoránál beszélgetésbe elegyedtek, amelynek folyamán a mérnök erősen kifakadt a magyarok ellen és a szelistyeyi románoknak szemrehányást tett, hogy miért türik a magyarok zsarnokságát, miért nem szervezkednek a magyarok leigázó törekvése ellen. Ha szervezkednének, a romániai pártvezérek és lakosság leghathatósabb támogatásában részesítené őket. A két szelistyeyi román — odaváló tanítók — rendre utasították a román mérnököt és a vendéglőben jelenlevő többi vendégek zajos tetszése mellett tiltakoztak az ellen, mintha a magyarok a nemzetiségeket leigáznák. A románok Magyarországon szabadon, senkitől sem háborítva nyugodtan élnek, sőt sokkal jobban, mint Romániában, ahol a föld legnagyobb része úrsorások és a bojárok kezében van.

A romániai mérnök erre gúnyosan mondta:

— Bocsánat, nem tudtam, hogy tanítókkal van dolgom. Tehát — éljen Kossuth Ferenc!

— Éljen bizony, még pedig sokáig! — kiáltották a tanítók és utána a többi vendég.

— **Tablai bíró és cigánykaraván.** Pozsonyból írják: Laszy József dr. temesvári ítélőtáblai bíró, aki jelenleg a pozsonymegyei Bazinban vejenél időzik, fiával a senkvici dűlőuton sétált, amikor egy cigánykaraván megtámadta őket, óráikat elrabolta és pénzüket is el akarta venni. A fiatal Laszy revolverével egy cigányt lábán megsebesített, mire a cigányok megfutamodtak. A bazini csendőrség, melyet a támadásról azonnal értesítettek, üldözőbe vette a karavánt és a Baumwald majornál a vajdát és a megsebesített cigányt elfogta.

— **Titokzatos gyermekgyilkosság.** Székesfehérvárról jelentik: A rendőrség pár nap óta titokzatos gyermekgyilkosság ügyében vezet vizsgálatot. A minap a déli vasuti pályaudvar mögött folyó csatorna sekély vizében ujságpapirba csavarva egy ujszülött csecsemő holttestét találták. Az orvosrendőri boncolás megállapította, hogy a csecsemő élve jött a világra és azután kötéllel megfojtották. A lelketlen anyát még eddig nem sikerült a rendőrségnek kinyomozni. A gyanu leginkább egy 22 év körüli szóke, magas termetű, kissé sántító, urias, sötétkék színű ruhát viselő nőre irányul, akit előző este a vasuti alkalmazottak a vasuti sínek között láttak hóna alatt egy keskeny hosszukás csomaggal és a sínekről két ízben is eltávolították. A rendőrség által kiadott körözüvény szerint még gyanúsítható egy budapesti szülésznő is, aki az esetet megelőzőleg Székesfehérvárról megfordult, felkereste a szülésznőket és tőlük kimerültségére hivatkozva, szállást, majd segítséget kért. A vizsgálat folyik.

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére.** — házilag — a likör aroma 1 füveg 60 fillér. Vojtek és Weisznál.

TARKASÁGOK.

(Uton.) Egy öreg izraelita és egy katonatiszt utaznak együtt éjjel. A katonatiszt alszik, az öreg rosszul érzi magát. Nagyon. Olyan nagyon, hogy végül nem tudja már visszatartani magát. Kiugrik belőle az érzélem. Olyan erővel, hogy a tiszt ruhája megtelik vele. Az öreg kétségbeesik. Mi lesz most? De aztán egy mentő ideája támad. Felkölti a katonát és megkérdi tőle:

— Tiszt ur... Herr Oficir... jobban tesszik már lenni?

(A lomnici csucs.) Egy aradi hivatalnok, aki a napokban érkezett haza a Tátrából, a következőket mesélte fürdői élményeiről:

— Meg akartam nézni a tátralomnici csucsot. Fogadtam egy vezetőt, aki azt mondta, elvezet olyan helyre, ahonnan világosan láthatom a lomnici csucsot. Mentünk már egy órát, amikor a vezetőm megállott, széthuzott egy csomó bozótot és a nyíláson keresztül nézve mondta:

— Tetszik látni ott azt a kis kék pontot?

— Nem látom, — feleltem.

— Nem látja? Nahát az a lomnici csucs.

(Az a nagy meleg.) Hunyady József elmesélte, hogy nem vonul be azonnal Hódmezővásárhelyre amikor az aradi nyári szezonnak vége lesz, hanem egy kis olaszországi utra megy, ha sikerül neki pénzt teremteni.

— Olaszországba készülsz nyáron, ilyen melegben? — csodálkozott Dely Lajos. — Hiszen ott árnyékban negyven fok meleg van.

Amire Hunyady nyugodtan felelt:

— Hát legfeljebb majd nem megyek az árnyékba.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 23

Az aratást sok helyen bevégezték és a oszlepléshez fogtak.

Ahol a próbacséplést megejtették, az eredmény eltérő és katasztrális holdanként 2—6 mm. között váltakozik.

A gabonaüzlet irányzata csendes, a szezonbeli élénkség még nem köszöntött be.

A mai piacon hozatal nem volt.

Névleges jegyzés:

— mm. buza (6)	15:00—00:00
— mm. tengeri (6)	7:10—7:20
Rozs (6)	9:50—0:00
Zab (6)	8:40—0:00
Árpa (uj)	6:90—7:00

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, július 23.

Amerika ¼-el olcsóbb. Kínát, vételkedv kielégítő, 20 ezer mm. változatlan.

As árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.00—7.01	7.03—7.04
Buza 1910. áprilisra	13.73—13.74	13.72—13.73
Buza 1909. októberre	13.98—13.99	13.98—13.99

TELEFON 556. SZ.

Házhoz szállítunk a város belterületén:

100 kg. I. osztályu tordai stuccatur gipszet K. 3.50.

100 kg. I. osztályu tordai alabástrom gipszet K. 6.— árban.

Teljes kocsirakomány megrendelésénél fenti árakból 15 százalékos engedményt nyújtunk.

Rozs 1909. októberre 9.99—10.— 9.94—9.95

Zab 1909. októberre 7.69—7.70 7.68—7.69

Zárul 5 órakor

Osztrák hitelrészvény 840.—

Magyar hitelrészvény 752.75

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hulló virágok. J6. Alkalmilag közreadjuk.

IDEGENEK ARADON.

— Julius 23. —

Fehérkereszt szálloda. Schusztar Manó utazó Békésgyula. — Winkler Antal utazó Bécs. — Szilágyi Béla mérnök Mezőhegyes. — Iritz Helén utazó Makó. — Kas Leopold utazó Bécs. — Reich Nándor utazó Budapest. — Csenyéri Márton utazó Budapest. — Pollák József kereskedő Kisjenő. — Frank Ödön gyógyszerész Pankota. — Dunajetz Sándor utazó Bécs. — Strasser Mór utazó Budapest. — Harvich Ernő jószágigazgató Gurahonc. — Rudassy Imre dr. orvos és neje Salgótarján. — Füredi Vilmos utazó Bécs. — Berni Károly utazó Budapest. — Kohn Ede utazó Budapest. — Machek J. utazó. — Schönfeld Mór hivatalnok Acúca. — Bogyanszky A. kereskedő Bécs. — Barna Bertalan utazó Budapest.

Központi szálloda. Lakatos Pál vállalkozó és neje Makó. — Petrov Sándor utazó Kunszentmárton. — Koszits Pál felügyelő Deliblat. — Steinhau Frigyes intéző Vukovár. — Beck Mósi és fia kereskedő Szeged. — Beck Zsigmond utazó Baja. — Hankó János tanító Medgyesegyháza. — Fried Lajos kereskedő Nagylak.

Augusztus 1-én, vasárnap lesz az aradi nyomtatók által rendezendő nagy népnépele, ahol versenyek, kabaret, tűzjáték stb. és este táncvigalom lesz. A népnépele a városliget összes helyiségeiben lesz megtartva.

NYÁRI SZINHÁZ.

Szombat, 1909. július hó 24-én:

Főnyes kiállítással

Az ember tragédiája.

Dramai költemény. Irta: Madách Imre. Színi alkalmazta: Paulay Ede. Zenéjét szerzette Erkel Gyula.

SZEMÉLYEK:

Rafael Gábor	Kun Irén	2-ik demagog Polgár S.
Mihály	Kőrössi Juci	1-ső a népből Kulcsár L.
Lucifer	Zalay Margit.	2-ik a népből Várnai Jenő.
Adám	Dely Lajos.	Athéni polgár Faludy K.
Eva	Keszler Ede.	Catulus Martonfi R.
A földszelleme L. diszlay J.	Kápolnay J.	Pét r apostol Hunyady J.
Rabszoiga Ditrői Mór.	Helene	Novák Irén.
1-ső demagog Leővey Leo.	Boszorkány	Benkóné.
	Tanítvány	Kertész D.

Kezdete 8 órakor

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. július 24-én, szombat:

1. A súlyemelő bajnok. Komikus. — 2. A tudomány áldozata. Életkép. — 3. Modern festő. Bohózat. — 4. Látogatás Biserában. Te mézetet után. — 5. Eiadó autómobil. Komikus. — 6. A cowboyok életéből. Természet után. — 7. A tuoregek. Természet után.

B. A zsarnok vége.

Dráma. Irta Le Faure. Eladják: Duquesne ur. Demez k. a. a Rejane-színház tagja. Monteaux ur a Vaudeville tagja.

Előadások este fél 7 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 53. gyalogezred székura játszik. — Cukrázsda.

NYILTÉR.*

Villanyvilágítás, elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító, villamoscsengő és jelző berendezések.

Gáz- és villanycsillárok, lámpák és izzótestek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENC

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejárataival szemben, Bohus udvar.)

Telefon 595. 2717

Engelhardt-féle

Chassalla Sandalok

hölgyek, urak és gyermekek

készítésére 2095

tennis cipők

kizárólagosan

Weinberger János cipő áruházában kaphatók.

Julius I-én

életbe lép az új bortörvény!

Bornyilvántartási

könyvek

füzetek és nyomtatványok jutányos árban kaphatók

Pichler Sándor

papíros, írószerszám és üzleti könyv raktárában

Arad, Szabadság-tér 1.

Telefon 308. sz. 347

20698—1909. sz.

Hirdetmény.

Ertesítjük az érdekelt közönséget, hogy a borhamisítás és hamisított bor forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVII. t.c. 14. §-ában előírt bornyilvántartás vezetése tárgyában folyó évi május hó 28-án 64200—VIII. 2. szám alatt kiadott rendelet 2. pontja értelmében a bornyilvántartási füzet vagy könyv az illetékes községi előljárásság (városban a polgármester vagy helyettese) által le kell bélyegeztetni.

Arad, 1909. július 2.

A városi tanács.

TELEFON 556. SZ.

Szilágyi és Társa

Arad, Boros Béni-tér 15. szám.

19723—1909.

Tervpályázat.

Arad szab. kir. város közönsége a közgyűlésnek 17964/456—1909. sz. határozata alapján pályázatot hirdet a felsőtemetőbe vezető bejáró kapu tervének az elkészítésére a következő feltételek mellett:

1. A pályázatban csak aradiak vehetnek részt.
2. A pályázat tervei 1:20 méretben készítendő — plasztikus mintánál 1:10 a méret — azonkívül magában kell foglalnia egy alaprajzot, első, hátsó és oldalhomlokzati rajzot, keresztmetszeti rajzot és végül előmértetes részletes költségvetést is.
- Tájékoztatásul szolgál még, hogy a kapu nem elzárásra, hanem a bejárás hangsúlyozására szolgál és hogy az építési költség legfeljebb 10000 korona.
3. A névaláírással ellátott pályázati tervek legkésőbb 1909. évi október hó 1-én déli 12 óráig a polgármesternél nyújtandók be. Később érkező pályaművek nem fogadtatnak el.
4. A bírálóbizottságot a törvényhatósági bizottság állítja össze.
5. A pályadíj 150 korona az elsőnek és 100 korona a másodiknak.
- A díjazott tervek a város közönsége tulajdonává lesznek, melyekről szabadon rendelkezik.
6. A bírálóbizottság a beérkezett tervekről 14 napon belül dönt, jogában van azonban a város közönségének, ha a pályázat nem kielégítő, azt részben, vagy egészben visszavonni a pályadíjakat és esetleg új pályázatot rendelni el.
7. A bírálóbizottság döntés

előtt az összes pályázatokat közszemlére állítja ki.
8. Mindkét pályázatra ezen szabályzat megállapításai érvényesek.
Arad, 1909. évi június hó 26.
A városi tanács

Lapkihordó-pár felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

22087—1909.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város tanácsa a m. kir. belügyminiszteriumnak rendelete nyomán ezennel közhírré teszi, hogy mindazon tartalékosok és póttartalékosok, a kik a Boszniában, Hercegovinában és Dalmáciában állomásozó csapatokhoz, intézetekhez és tengervédhez folyó évi március hó 15-én kivétel: tényleges szolgálattételre behívtak, illetőleg már 1908. évi november hó 3 án nyilvántartottak, azon esetben, ha minden kétséget kizárólag igazolni képesek, hogy visszamaradt családjukat saját keresményükből tartották fenn és behívásuk következtében visszamaradt családjuk önjelöltétől magát fentartani képes nem volt, összeírásuk és a kincstár által nyújtandó segélyben való részesítésük végett folyó évi augusztus hó 10-ig a polgármesteri hivatalban jelentkezzenek.
Arad, 1909. július 17.
A városi tanács.

9561—1909. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757—408/1884. számú szabályrendelet 5. § a értelmében felhívom a ház- és telek tulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az asphalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között meglocsoltsassák, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigorúan büntettetni fognak.
Arad, 1909. évi május hó 5-én.

Sarlot,
főkapitány.

Használt ólom megvételre kerestetik

Arad. szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.
11511—1909. kh.

Hirdetmény.

Közhírré tétetik, hogy Aradon 1909. évi július hó 2. napján fel-fogott egy drb. tehén és egy drb. borju mint gazdátlan jószág folyó évi július hó 30-án d. e. 8 órakor az óvártéri állatvásártér bejárójánál tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzért eladatni fog.
Arad, 1909. évi július hó 16-án.

Sarlot,
főkapitány.

Könyvkötészetünkben

tanulóleány

3 korona heti kezdőfizetéssel felvétetik.

Nyomdai gépekhez egy 6 osztályt végzett fiu tanulóul felvétetik.

Telefon szám 151.

Nagy könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

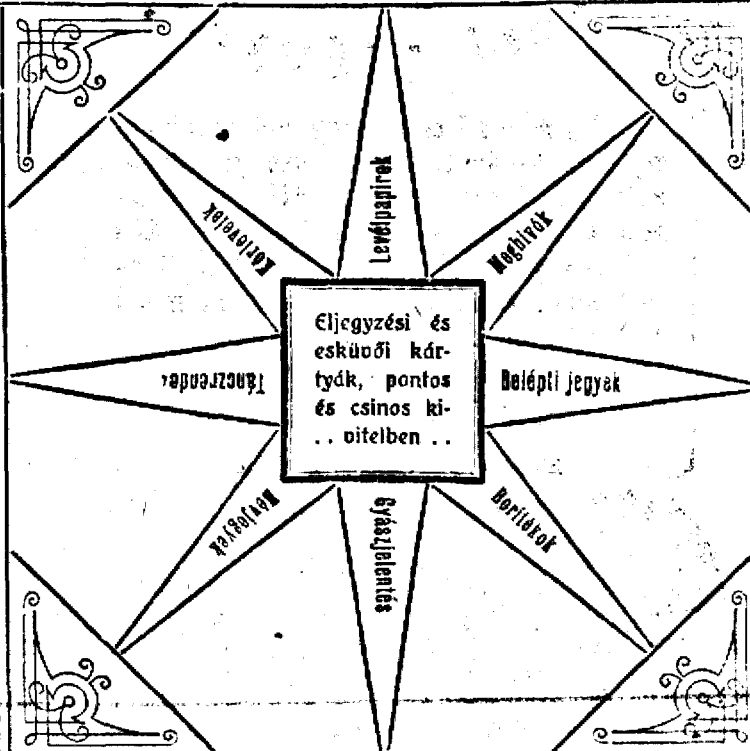
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-tömődé.

Ajánlja kitűnően berendezett és a mai kor igényeinek teljesen megfelelően felszerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyomtatási munkák gyorsan, pontosan és a legmodernebb kivitelen jutányos árban készíttetnek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:
1 évre 24 korona.
1 hónap 2 korona.
Vidéken:
1 évre 28 korona.
1 hónap 2 kor. 40 f.
Szerkesztői telefon 887.
Kiadóhivatali . . . 151.

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismeretség híján

házasra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
---	--

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevétele céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KOZLONY”

kis hirdetési

rovatát használja.

Fiatallászerkereskedő segéd

azonnali belépésre felvétetik Kétegyházán, Schönbrunn Albert kereskedésében. 2724

A volt keményi ögyári épületben

Hajó-utca 1. sz., egy nagy raktárhelyiség azonnal kiadó! Ugyanott eladásra szánt nagymennyiségű használt fedélbádóg is van. Bővebbet: Éles Ármin üzletében. 2718

Egy 3 szobás udvari lakás

Bem-utca 1/a. szám alatt kiadó. Bővebbet ugyanott. 2715

Modern kölcsöntárunkba

érkezett újdonságok: Felicitas Rose: Heideschulmeister, Zobelitz: Die körbe des Herrn von Wildenberg, Ewers: Mit meinen Augen. Ingusz I. Fia Arad, Andrassy-tér 16. 173

Sürgösen eladó magánlak.

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45 sz. 2679

Fényképezési cikkek.

Bármily gyártmányú fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképezési lencsék bármely minőségben, s az összes fényképezési kellékek és újdonságok rendkívül előnyárban. Bloch H. papirkereskedése és könyvnyomdája. Fényképezési cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és újdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Újdonságok kölcsozésre!

Ujvári: Az új keresztény. Blicher Clausen: Erősebb az életnél. Gömbösné: Az urasszony. Heyermans: Remény. Crawford: Arethusa. Tábori Kornél: Bűnös nők. Pásztor Mihály: Cifra nyomoruság. Pemberton: Vezércsillag. Lorrain: Helie, a szobapincér. Maritimus: A nagy háború, kölcsozésre kaphatók Kerpel Izso kölcsozókönyvtárában Aradon. 262

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

Papirkalapok

minden színben

kaphatók

Pichler Sándor

papirkereskedésében

Arad, Szabadság-tér 1.

Vidéki megrendelések azonnal közöltetnek. 882-951

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fia

tanulónak

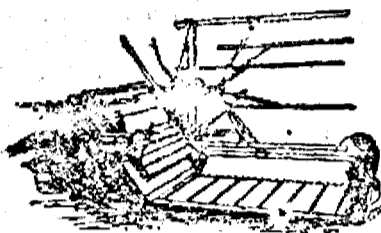
3korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Azon melyen tisztelt gazdak, kik fűkaszáló és kévekötő aratógépeket ohajtának vásárolni, saját érdekükben kerjenek prospektust!

MASSEY-HARRIS

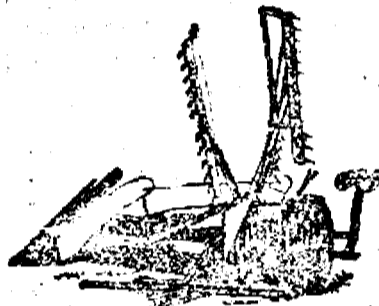
kévekötő,

MASSEY-HARRIS

MASSEY-HARRIS

fűkaszáló,

aratógépekről.

Kartellen kívül!

MASSEY-HARRIS COMPANY, TORONTO,

északamerikai fűkaszáló- és aratógépgyár.

!!! A világ legszolidabb gyártmánya !!!

Véralképvisele: Kornstein Gyula Sándor BUDAPEST, V. Alkotmány-utca 23. sz.

Utazók és ügyelők után ainosanak.

Közvetlen kérdezősködések keretnek.

Azért szerezgessék, talajmunka gépek stb. és gazdasági eszközök.

5813

Fehérnemű Osztály.

Varrás nélküli alsó lepedő, bőr erős, hófehér, darabja 1 frt. 40.

Maradék mosott madapolan chiffon, minden célra alkalmas, métere 32 krajczár, e minőség rendes forgalmi ára 40 krajczár.

Maradék pamuth vászon, kiváló finom minőségűek, 32 krajczár, legvékonyabb 34 krajczár, ezek forgalmi ára 40 és 45 krajczár. E maradékok 2 métertől 8 méterig kaphatók.

Ujabbán érkezett nagy szállitmány tiszta cérna vásznakból. Már közismert prima minőség, erős szallu 65 krajczár, vékony 70-75 krajczár. Egész finom Irlandi zsebkendőkre és finom kézimunkára. 271

Nyári idényre!

Ajánljuk nagy választékban nyári takarót, fürdő öltönyt, fürdőkalapot, fürdő lepedőt. Új mintázatú mosó és gyapju Delainek. Új könnyű ruhakelmék mint Poupine-Grenadin. Legujabb vásznak mosó Ottomán minden divatszineken.

Rosenblüh H. és Társa

Szabadság-tér.

Különleges olcsó cikkek.

Meire alsó szoknya minden színben darabja 4 frt. 50.

Herweth mieder legujabb facon darabja 3 frt. 50.

Nagy parthie vétel női és férfi zsebkendőkből.

Csoda olcsó árak!

Tiszta selyem Tafft alsószoknya minden színben darabja 5 frt. 80.

Egyes abroszok, szalvéták rendkívül olcsón.

Kész női fehérnemű, chiffon és vászonból csekély porfoltokkal a kirakatból rendkívül olcsón kaphatók.